

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

Don Juan Zaragueta, filosofoa eta gizon ona

Aspaldi ez dela Xabier Zubiri filosofo donostiarraz artikulu bat idatzi nuen, astekari honetan bertan. Beharrezkoa zait orain berriz ere pentsalari euskaldun bat aipatzea, Don Juan Zaragueta eta Bengoetxea filosofoa alegia, oraindik orain Donostian hil dena, irakurleak badakienez.

Larogeita hamaika urte bizi izan zenez gero, Don Juan zena, «heriotzarako ondo heldurik» zegoela esan daiteke, agure zuzen eta zintzoei buruz, Biblian nonbait esaten den bezala.

Zaragueta jauna, gizon on ona zen, guztien adiskide leiala eta lagunkorra. Ni ere bere adiskidetasunaz ohoratu ninduen, urte askotan. Beraz, artikulu hau, buruaz ez ezik, bihotzaz ere egindakoa da.

Oker ez banago, Don Juan zena 1935. urtean ezagutu nuen, bere Madrideko «Etxe-Argi» delako jauregitxoan.

Gero, 1947. urtean, «Donostiako Konbersazioak» antolatzen hasi ginenean, harreman asko izan nuen berarekin eta adiskide handiak bihurtu ginen, nahiz eta ni bere aldean «gaztetxo» bat izan. (Mundu ilun honetan, dena erlatiboa da). Lan zail hartan laguntza handia eman zigun beti eta, haseratik, han zegoen Don Juan urte oro «Solasetan», bere txosten apainarekin.

«Conversaciones» zirelakoak asko maitatzen zituen eta atsekabetu zen biziro utzi genituenean. (Antolatzeko zaillegiak bilakatu ziren, eta). Geroztik, amaikatxo urte pasata gero ere, «Solasak» berpiztu nahi zituen beti, eta askotan esan ohi zidan: «Baina, Karlos, zergatik ez berriz ere jarrai». Nik «igaroa, igaroa dela» erantzuten nion eta «nunca segundas partes fueron buenas» esan ere esaten nion.

«Konbersatzaileek» Don Juan asko maite zuten, eztabaidetan gizon baketsu eta konpontzaile bait zen. Gainera —dena esan behar da— Don Juan zenak Wiston Churchill jaunarekin zenbait antza bazuen, eta hau ere bere aldeko tanto bat zen.

Hamabi urtez geroztik, uda aldian, urte oro Xabier Zubiri eta biori bazkaltzera deitu ohi zigun. Gehienetan Ernaniko «Epeleko Etxeberri» jattetxera eramaten gintuen. Bi azkeneko urteotan, ordea, kalera ateratzeko indar handirik ez zuen eta, bere etxean bertan bildu gintuen. Beti otordu ederra, jakina. Don Juan maiteari, euskaldun onari bezala, ongi jatea eta ongi edatea gustatzen zitzaion (Zubiri eta biok, harriturik gelditu ohi ginen, holako gogoia ikusiaz).

Igaz, Don Juanek, bere ohituraren kontra, beste pertsona bati deitu zion bazkaltzera, Zubiriaren andeari, alegia, Americo Castro jaunaren alaba dena, eta orain aitaren liburuen argitaratze osoa prestatzen ari dena.

Bazkalondoan, udako arratsalde luze haietan, solas gozo gozoak izaten genituen. Solas mami-tsu haiek! Sekula ez ditut ahaztuko, bizirik iraungo dudun bitartean!

Holakoetan, gai guztiak ikutzen zirela esan daiteke. Batzuk besterik ez aipatzeko, filosofia, pentsaera, teologia, erlijioa, libertatea, Elizaren bilakatzea, eta abar... Don Juan oso zuhurra zen, eta Eliza gehiegi kritikatzeko ez zitzaion gustatzen. Gaia gorria bazen, edo arriskuzkoegia, honoko hau esan ohi zuen: «Eso al fuero interno de cada uno. Yo, en esto, a mi fuero interno me atengo». Eta hori zen guztia, bestela isilik gelditzen zen.

Neure liburutxo «La Iglesia hace política» ize-nekoa eman nionean, titulua irakurri eta bere-

hala, beltzuri pixka bat eginik: «Es un título muy peligroso, muy comprometido», esan zidan. (Bizirik ikusi nuen azkeneko aldia, hau izan zen). Dena den, gizon guztiz aperturista zen, demokrazia zalea eta liberala, hitz honen esanahirik onenaz.

Matematikak ere noizean behin aipatu ohi genituen geure eztabaidetan Don Juanek ez zuen matematika berria badenik onartu nahi. «Aritmetika berri bat? Hori ez da posible! Kantitate konzetua absolutoa da eta bera mugitzerik ez dago!». Zubiri matematikatzaille oso ikasia denez, matematika modernuaren sailean, neri laguntzera jo ohi zuen, baina alferrik.

Lovainako Eskolari dagokio Zaraguetan filosofia lan gehiena. Eskola hau Mercier kardinalak sortu zuen, 1892. urtean. «Nova et vetera», alegia aintzinakoa eta berria, batean biltzea zen Eskola honen helburua. Oinarritzat tomismoa har-

NON ZER

"Bestea"

I. Bujanda 3 gn.

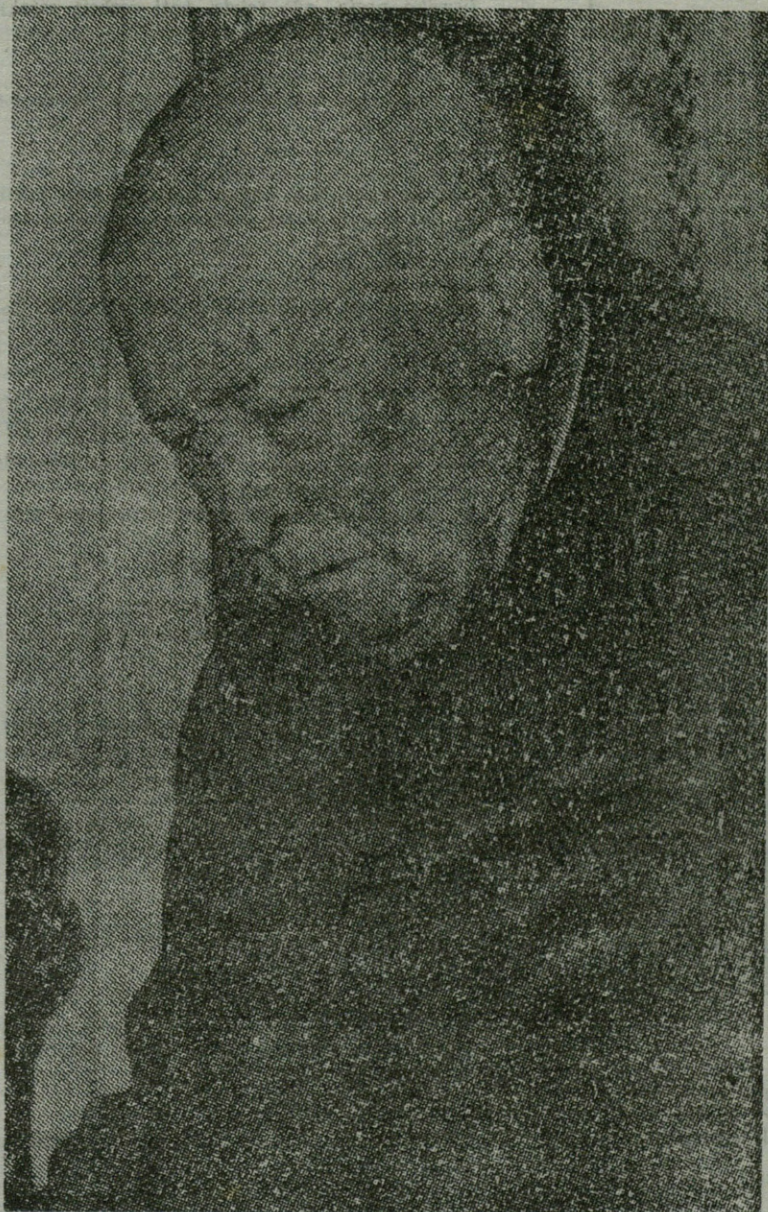
Kissinger-en Pakea

Hankazgora

D. Iza 5 gn.

Ipar Euskal Herriko Berriak

Urzola 7 gn.

tzen zuen, baina, oinarri honetan ongi finkaturik, gaurko problemak eta arazoak aztertu nahi zituen. Alde horretik Lovainako filosofoak guztiz modernoak ziren: gai klasikoak utzi gabe, eguneko filosofiek sortutako problema berri guztiak erabiltzen zituzten, nahiz fenomenologia, nahiz eksistenzialismoa, nahiz psikologia esperimentalak etabar.

Hori zen Don Juanen mentalitatea. Haren filosofiarene zentroa BIZIA zen, bera «vitalista» ez izanarren. Biziri, murgiltzen gaituen errealitate handi honi, alegia, arretarik handienaz begiratu nahi zion, saihestu guzietatik gainera: soziologia, erlijioa, psikologia, hizkuntza... dena interesatzen zitzaion, Don Juan zenari. Hori dela eta, berak egindako lana enziklopediazkoa dela esan daiteke.

Gure filosofoaren berezitasuna ez zen, ordea, sintesisa, analisa baizik. Hitzak eta konzetuak apurtzea, zehakatzeko, sailkatzea, kidekatzea, gonbaratzea eta mugatzea zen haren berezitasuna. Alde horretatik ere erakusle zehatza zen.

Bere euskaltzaletasuna gauza frogatua da, Lafitte eta Akasolo jaunek agertu berri duten bezala.

Euskalerriaren hizkuntza, ohiturak eta tradizioak asko maite zituen, eta prest zegoen beti euskal kulturaren aldeko lanak laguntzeko edo babesteko.

Eusko-ikaskuntzaren batzarre nagusian parte hartu zuen, Istituzio handi honen azkeneko egunak arte. Egun, orduko batzarkiderik gehienak hil egin omen dira eta Don Juan dugu denbora hartako azkenetako bat. (Lan ona egin zen orduan. Egun, zergatik ez? Bidenabar ere, hau da neure buruari egiten diodan galdera: zergatik ez da oraindik Eusko-ikaskuntza berpizturik izan? Non zen Istituzio horren gaiztakeria? Zein da, orain, berpizkunde horren kontra dagoena? Herriko Diputazioak izango direnean, hau izan beharko da haien lehenengoetako erabaki bat, Eusko-ikaskuntza berriz ere zutik jartzea, alegia).

Egia da Don Juanek euskera oso galdurik zuela, gaztetatik kanpoan bizi izan zen eta. Ez zuen erraztasunik euskeraz mintzatzen eta, are gutxiago, euskeraz idazten. Berberak, euskal hizkuntza kulturabidetzat hartzea, ezta pentsatu ere. Hontan, bere belaunikoaren semea zen.

Beste artikulu batean esan dudun bezala, orduko intelektual euskaldun gehienak erdal kulturazko herraldara jotzen zuen. Erderara herbertatzen ziren euskal pentsalariak, inork ez ditu kondanatu, ordea, nahiz eta, batzutan, haien euskeraren maitasuna platonezkoa eta folklorezkoa izan, nor bera bere denborako gizona delako.

Don Juan maite maitearen izpiritua Jainkoaren bakean bizi da orain. Bere bizi guztia, inguruko guztiei ongia egiten pasatu zuen. Egiazko jauna. Kristau eta apaiz zintzoa. Gizon ona.

KARLOS SANTAMARIA

Luki Artetxe hil da

MUTIOZABALEN JAIK

Soka luzea ekarri du «Mendaro Txirristaka» sariak. Txirristaka ibiliak ditugu Amatiño eta Basarri sari horretarako bertsojartzaileek direla eta. Gauza bat dela eta bestea dela hilabetera luzatu zaizkio Mutiozabali jaiak. Eskerrik asko, beraz txirristakari guztioi.

Ezer bada eta bertsoak euskal aldizkarietan argitaratu behar dira, nere ustez ere. Euskal prentsan zioen Amatiñok. Ez dakit inon irakurri dudana baina Mutiozabali hitz berri bat sortzeko gogoia erne zaio. Ez du arrakasta haundirik izango, noski. Prensaren ordezkariak bururatu zaio. Besteak beste hor bait daude hizparringi eta lutelesti. Dena den hizparringi hitz-parrastien antza du.

Txirristaka hau dela eta Mutiozabalek badu bertsojartzaileak hoztuko ote zaizkion beldurra. Izan ere nik ez bait dezaket Amatiñok bezala esan etxerako ez dudala egin. Bertsozalea naiz eta bertsolarien laguna, baina oso ondo etortzen zaizkit bertsojartzaileen bertsoak. Lana asko errazten didate. Bete zak bada, bestela, astero orri osoa! Mutiozabalek baino gauza hobeak eta interesgarriagoak esaten dituzte gainera.

Ez dezala kulparik ez duenak ordaindu.

Dena, den, bada euskal aldizkarietan bertsoentzat lekua. Aranzazu eta Principe de Viena hilerokoek aldiro atera ohi dituzte bertso sortak. Goiz Argi, Herria eta Zeruko Argia astekariek ere badute beren bertso orria.

Horretarako bertsojartzaileek hartu behar dute arreta piska bat. Sari garaian, behintzat, ez ditzatela bi aldizkarietan bertso berdinak argitarazi. Hori egin zuenik ere bai bait da.

Azkenik ez daitezela azkeneko ordura arte egon, eskatuko nieke bertsojartzaileei. Urriaren 13rako emana bait zuen Amatiñok Mendaro Txirristaka Sariaren berri; Xepelar Sarirako, berriz, urte osoa dago. 1974-garrengoa egin zenetik hasi eta 1975garrengoa egingo den arte argitara daitezke bertsoak sari horretarako.

Hor bai ez dela denborarik ezaren aitzakiarik. Bidal, beraz, zuen bertsoak, Mutiozabalek oso pozik aterako dizkizue eta.

EUSKAL PRENTSARI ESKER

AGUR eta GOIZ ARGIRI esker jakin dugu gizon haundi baten heriotzaren berri. A. Agirretxe eta Josu izan ditugu albistari txintxo hoiek. Erdal aldizkariak ezbehalako albisteak eta irakurgaiak emanaz sortu behar dugu euskal aldizkariaren beharra geure herrian.

Guk ez genuen Luki Artetxe Arana ezagutzeko zoririk izan. Hilda-kan ezagutu dugu argazkiz AGURI eskerrak.

Honela dio Josuk: «Guda aurreko ta guda aldiko euskaldunentzat oso ezaguna izan da Luki'ren irudia; gure belaunaldikoentzat ez orrebestea; gazteagoentzat gitxi. Ta auxe da gure saminiñk aundiena: olako gizonen jokabidea, eguzki argidun izpiekin azaltzeko eskubiderik ez izatea».

Har zazu, beraz, Luki euskaldunon gorazarre isila.

ENE SENARRA

(Iparragirreraren doñuan)

— 1 —

Ezkondut aintzin fama oneko, egiazko aingerua
iduri zuen, hil orduko prest, irabazteko zerua,
ezkont aintzin urtsua,
egin eta otsoa,
galtzen ari dut burua
lehenago aingerua, gaur baita zinezko debrua.

— 2 —

Orai artean ona izanki, eta bet betan da tzartu;
baina ni ere, askoren gisa, berantegi naiz ohartu,
ostatuan da beti
ta ez du aski guti,
nork behar dio izartu
zonbat edari, arno ta ricar bere tripan duen sartu.

— 3 —

Harekin baiño, horrekin biga, bertzearekila hiru
ta ostalertsu, loriatua, heldu denaren aiduru
bebia edo perno
badu etxen oraino
hargin edo mahaxturu
aldizka denen sakeletatik etor dadin zonbait diru.

— 4 —

Egun merkatu, bihar igande, etzi aldiz pestaburu
herriko pesta, edo feiria, beti zerbeit estakuru
ta gure bien moltsa
baita ardura hutsa
ez zaio segur afruntu
pipatzeko ta, edateko tu, senarrak denak xahutu.

— 5 —

Ohartu gabe, nik hunen baitan, hartu nuen amodio
ez nuen uste, ukan zezaken, gero hoinbertze bizio
beti dena erasi
lan guzier ihesi
ez du deusere balio
harentzat ez da, oraino ere, ezantza aski kario.

— 6 —

Gure etxalde maitagarria, ari zaiku gain behera
hola segituz, zer emanen dut, gaixo haurreri jatera
gauza trixtea baita
beti mozkorra aita
sartzen denean etxera
ta urte huntan pagatzekoa, gure gaizo bolanjera.

— 7 —

Konfietzia galtzen ari dut, beti nere senarrean
hauzo guzien begietan da, denekilan hasarrean
zer gizonaren xantza
bilintzi ta balantza
etxeratzen indarrean
dakielarik, hogoi miliun, zer dugula bizkarrean.

— 8 —

Mixteriozko ele ederrez, aberatsa du hizkuntza
bainan tturrinik du moltsa eta dener galdatzen laguntza
atzo huni bost ehun
egun hari miliun
salbatzeko laborantza
nik ikusten dut, aspaldi huntan, bide txarretik gabiltza

— 9 —

Haren andreak, bere senarra, nihola ezin espanta
ziria bezain auherra da ta, zerria bezain gormanta
ez da deusez kilika
urtean lau barrika
garbiki dezaket kanta
maite nukela, iratzar dadin, jada baitugu beranta.

MENDIBURU

ZORIONAK

IZA

— 1 —

Iruroegita bost urte bete
oraindik alazankua,
lagun zar Iza, ematen dezu
zuk berrogei urtekua,
ibilkari gogorra,
ta euskaldun jatorra
ez gizen ta ez plakua,
gizon jakintsu asko bezela
Bergaran jaiotakua.

— 2 —

Gaztea zala joan zitzaigun
Madrid aldera iesi,
mundu berriak nai zituan
berak dionez, ikusi;
pelukeri batean
ogelta bost urtean
lan asko egiñaz bizi,
erretiro on bat ez ote zuan
gure gizonak merezi.

— 3 —

Opizioz, ba pelukerua
lan ortan badu gogua
Madrid aldian artuta zegon
izugarritzko gradua.
Zineko artistari,
marques ta kohdesari
bapo apainduz burua
lagun zar onek aseguratua
du ederki zartzarua.

— 4 —

Jende aundiaz aspertu zan da
etorri zan Donostira,
geroztik emen errege baten
moduan bera bizi da,
ondo jan eta edan
Anastasion bodegan;
jaietan berriz mendira,
makilka ere etzaigu juango
ori geiago madridera.

— 5 —

Jai batean Irun joko du
ta urrengoa Alkiza,
bere garaian ekartzen digu
guri makiñabat ziza,
nun da gaixo ez dagon
geldi ezin da egon,
artzai zakurraren gisa
gizon gogorra dago oraindik
gure Tiburtzio Iza.

— 6 —

Lagun zar Izak ez leike esan
nere ustetan inola
erretiroa sasoia juanda
gero iritxi zaiola,
askok esaten dute
orain ogei bat urte
baiño obeto dagola,
Urbiraiño oñez joateko
etzaio asko ajola.

— 7 —

Edade ortan danak eztute
izaten suerte berdiña,
Geienak naiko ajiatuak,
zu berriz gizon gordiña;
txanpon batzuen jabe
eta ajerik gabe
auxe suerterik aundiña;
egia ote da Iza zerala
orrenbeste lan egiña.

MATXAIN

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427728

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

Transportes

azkar s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunerok:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Car-
tagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid, Zamora,
Palencia, Salamanca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coru-
ña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrutizkiñak: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Del honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS b'rtan
balio merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

Jone Tapia, Jon Urrujulegi, Koldo Zuazo eta beste hainbat irakasle

tolosako "txinparta"

Tolosako "Txinparta" Elkarteak hitzaldi andana bat moldatua du aurten ere. Juan Larrañagaren zuzendaritzapean dozenaren bat hitzaldi izango da astean behin, asteartero, hain zuzen.

Urtarrilaren 7an ekin ondoren, dagoeneko mintzatuak dira Labayen eta Altuna jaunak, eta ondoko astetan ari tuko rira Artola, Oñatibia, Elozegi, Linazasoro, Urbeltz, Mesanza, Telletxea Idigoras, Iriarte eta Leizaola jaunak.

Hain zuzen, datorren asteartean, hilaren 21ean, izango da hirugarren hitzaldia, eta Fernando Artola "Bordari" "Usoarekin jostaketan, artzai olerkaria eraskin" delako gaiaz mintzatu da.

Izenburu luze samar honen barrena, euskal olerkiaren zenbait alderdi zehatz azalduko du "Bordari"k, usoaren sinbologiari zein artzain giroko olerkiei atxikiz, lehenik, eta Urepeleko "Xalbador" artzain bertsolariaz hainbat burutapen, gero.

zestoan ere

Bai, Zestoan ere moldatua dute hitzaldi sail bat urtarrelean hasi eta maiatzean edo amaitsu asmoz, hileko pare bat burutuz.

Urtarrilaren 17 eta 31an izango dira lehen hitzaldiak, "Erakusketa, edukazio eta psikologia" delako gaiak.

Otsaileko gaiak, "Gaurko literaturaaren egoera" eta "Erligioa eta morala" izango dira.

Martxokoak, berriak, "Zestoako historia eta familiak", eta "Euskal Herriko Geografia".

Apiril eta maiatzeko hitzaldiak, aldiz, erabat zehaztu gabe daude, eta hitzaldi soilak ala kultur asteren bat edo eratuko ote den erabakitzea. Dena den, "Alkoholismoa", "Gazteria eta kirolak", "Euskal Herriko Musika", "Bertsolaritza", "Euskaltzaindiaren jokabidea" etab., antolatzaileek gogotan dituzten gaiak dirateke.

"barrenarixa" etxean

Eguberrian gure artean izango dugu Andolin Alberdi plaentxiatarra.

"Paris l'amour"etik Plaentxiako zulo añubera etorri zaigu, gerra amaitu zenetik lehen aldikoz etorri ere. Inori abixatu gabe agertu omen da "Gila"neko taberna aurrean, adiskide zaharrek zer nolako aurpegia jartzen zioten patxadaz ikusi asmoz edo. Plaentxiatarren gauzak...

Andolin planetxiatarra, bai, plaentxiatarrik bada, "barrenarixa" genuen, eskopeta gainoia barrenatzen ihardun ohi dutenetarikoa alegia. Idazle fina ere omen, Plaentxiak eman duen euskal idazlerik onenetakoa (ez du larregi eman...).

Planta oneko etorri zaigu, eta itxuraren jabe bada, ez dabil gaizki. Erren samar, hori bai, alemanen kanpo-konzentzazioko oroigarri.

Parisera joan zaigu berriro ere gure barrenaria, herminenez, ahalik eta azkarren berriro ere, behin betiko, itzultzeko asmotan.

Ordura arte.

urko baino, iker

Ibon Fresnedo adiskidea berri bakan batez datorrigu aste honetan. Gure lekeitiarra Pasain bizi zaigu aspal-ditxodanik —itsas bazterra ezin erabat utz, nonbait—, eta Pasaiko bertako guraso bikote gazte bati gertatu berri zaiona kontatzen digu.

Haur jaio berriari URKO nahi izan zioten jarri Donostian, eta ustekabeko oztoporen bat izan zuten, antza denez. URKO utzi ez baina, bai, ordea, IKER, postaz jaso dugun agirian garbi asko ikusten ahal denez.

Gurasoen asmo, gusto eta nahia bi marraz zapuztu ohi dira gure artean. Soluzioa kasu honetan bezalakoa denean... tira, gaitz erdi!

capitan "rojas"

Eibarren hil da Prieto, "Capitan Rojas" zena. Bizi guztian gorri baino gorriago izana, hortik zetorkion, antza, gaitzizena.

Hospitalean hil zaigu, 78 urtetan. Auskalo noizdanik erabakia zuenez, izkribuz erabakia ere, "entierro zibilla" egin zaio haren gorputzari.

"Kura laikua" —honela esaten zaio Eibarren era honetako entierrook zuzentzen dituenari (familia baten tradiziozko ofizioa, hain zuzen)— eta hainbat adiskidez gainera, hospitaleko kapeilaua eta lau monjatxo izan ditu azken ibilaldiko lagun. Funtsean giza-legea baino ez den laguntza hau, harrigarri gerta zitekeen orain dela hamarren bat urte.

Dagoenean bego, "Rojas" kapitaina.

● Gertaera honek zera dakarkigu gogora, Eibarko apaizek Donostiako Apezpikutzara egina omen duten eskabidea, hain zuzen.

Aditzera dugunez, Eibarko apaizek eskariren bat egina dute, elizaz zein zibilez egindako entierro guztietako gorpuak hilerri berdin berdineran eramanez izan daitezen, oraindik orain bi kanposanduen artean irauten duen horma lotsagarria behingoz hautsiz.

Izan ere, gure apaizek diotenez, ez dago gero elkarrekin bizi diren pertsonak hil ondoren zer berezi. Edota, ebanjelioaren arabera, Jainkoak batua ez dezala gizonak bana.

tituludun irakasleen biltzarra

Joan zen astean, Euskaltzaindiak 1975 urterako dituen asmoak azaltzean, irakasle titulua lortu dutenekin batera ere zerbait burutu nahi lukeela adiarazten genuen.

Abenduaren 27an, Azkoitian, Euskaltzaindiak 103 irakasle berriri agiri ofiziala eman zien. Honako ehun eta hiru hauk, Loiola, Paris eta Deustuan eginiko etsamintan ihardundakoak ziren.

Dagoeneko, beraz, 284 dira guztiz, azken hiru urte honetan Euskaltzaindiaren lehen mailako euskara irakasle titulua lortu dutenak. Euskaltzaindiak ez luke nahi titulu horren inguruan sortarazi den mugimendua titulu hutsetan gera dadin, eta zenbait urrats berri eragin asmoz, bilera orokor bat eratzeke da, Oñatiko Unibertsitatean edo Arantzazun, martxoaren 31tik apirilaren 5era, Bazko Astean, Aste Sanduaren ondokoan, hain zuzen.

● Bilera honetan, irakasle tituluak izan duen harrrera ona eskertzeaz gainera, zenbait ihardunaldi eratu nahi luke Euskaltzaindiak, elkarren esperientzien berri jakiteko, hizkuntza irakaskintzari buruzko azken aurre-rapenak aztertzeke, ta azken batez, hantxe bertan etsamina batzuk egin ahal izan ondoren, bigarren mailako, B. mailako titulua eskuratzeko.

Horrez gainera, Euskaltzaindiak tituludun irakasleen harremanak sendotu eta bizkortu nahi lituzke, eta "kolejio" edo halako zerbait sortarazi. Noski, Euskaltzaindiak eta berak egin dezakeena ez duela praktikan inolazko legaladerik, euskaldunok, eman diezaiogekuna ezik, bai-

la Declaración de Nacimiento al

Datos del nacido:

Nombre propio (1) URKO IKER

Sexo (2) VARON

Nacimiento: Hora (3) 8,30

día (4) UNO mes OCTU

lugar (5) SAN SEBASTIAN

Del padre (6): Nombre RAFAEL

na, arkitekto, aparejadore edo perito kolejioak dauden bezalaxe, komenigarri litzateke euskal irakasle kolejio, bazkun, elkarte edo zerbait delako bat sortzea, bere zuzendaritza eta ordezkariekin, ahal dela.

Ehundaka dira Euskal Herrian euskara irakasten ari direnak, eta ezein gutik bide daki bestean berri. Nor ari da, non, zein metodoz, zenbat ikaslerekin, zer nolako ondorioz, etab. jakitea interesgarri zaigu, zertan ari garen, eta nondik jo beharko dugun ere jakin ahal dezagun.

"prensa oficiala"

Euskal prensa dela eta ez dela, bertso-paperak eta gainontzekoak, iskanbila apurren bat sortu da horremanenka. Haren oihartzunik iritxia da, nonbait, Bidasoa bazterrera ere, eta "Zorionak eta Urte Berri On" opa izanez, Zabaleta-tar Xantik, "Lexo" denak, bertso bat bidali digu, adarra jotze aldera edo, intentzio guztiarekin bederen.

"Lexo"k badaki, bai, iskanbila hau sortu baino lehenagotik jakin ere, ZERUKO ARGIAko bidea hainbat bertso berri argitara emateko orduan, eta honako honetan bihotzez estimatzen diogu gutaz izan duen burutapen hori:

Iru bat bertso jartzeko ainbat inoiz izaten gerala, ta lantxo oiek argitutzeko artu "prensa ofiziala". Bertsolariok jaso gaituzu, zu izanik ain apala, Amatiño zu bai euskalduna bete bete zerala, eskerrak zuri ulertzeko ainbat erdera badakidala.

Bertso batek beste bat dakar, eta gaur egun zein historian zehar, erdara kontuan eibartarrok irundarroi zer irakatsi guti badugu ere, hona erantzuna:

Hobe da, bai, "prensa ofiziala", "mugimentokoa" baino, prensa gabeko Herriak ez du begi bistan baizik laino. Bururik ez dugu altxatuko lehenean diraeino, urrats berriak jorratzekotan jo dezagun sustrairaino asmo honetan izango duzu "Zerukoan" Amatiño.

Amatiño

ZENBAT GARA

EKIALDE HURBILETIK

Kissinger-en pakea
hankazgora

Rabateko hitzaldiak amaitu eta ONU-k OLP onartu ondoren ez daude txantxetarako israeldarrak. Bertako gidari politikoan lan zerrendetan ez da gehiago agertzen Geneve-ko mahai ingurua. Gau hilunak iragaritzen ditu rabinoetan nagusienak. Nazioarteko politikaren ministroa, gobernuko beste kideak bezala, etengabe eta nonnahi gauza bera adieraziz dabil, hots, Ejiptoarekiko pake berezia, siriatarren aurkako gerraren prestaera, palestindarren hondamen osoa, bereganatutako eremuen kolonizazioa eta judutarren etxeratzea. Hau bertako politikari buruz.

Mendebaleko Estaduei buruz, ez dela hauen onerako izango palestindarren alde agertzen duten jokabidean jarraitzea, ixildugabe, adierazten ari da. Israelgo diplomaziaren jokabide hau gordinago entzun ahal izan zaio general bati: "Gureganatutako lurrik ez dugu galdu behar. Gerra egin behar dugu eta ez gara galtzaille irtengo. Palestindarrak, berriz, alde egin dezatela hutsik dauden arabetarren lurraldeetara".

—oOo—

Gerraren aurreko prestaera sikolojikoak indartzen ari da Israelgo gizarantz osoan. Azken gerrako militar aipatu batek zarata haundiz utzi du Parlamentuko aulkia armadaren uniformeak berriro ere janztearren. Erdi-mailako giza talde zabal batek ere bere kezka ditu zuzendari politikoei buruz. Eskubi aldetik egiten du hauen kritika, haina, gobernuko ministro bati entzun izan zaio Israelgo demokrazia gehiegizkoa dela esaten eta arabetarren ilusioa gehiegikeria horretan oinarritzen dela aitortzen.

Egiptotarrek ordea, Israelgo beroaldia epeltzeko berea egin nahi dutela dirudi. Ejiptoko Nazioartean politika daraman ministroak gogor jarri bait dizkio gauzak. "Israeliek, dio harek, inmigrazioa moztu egin behar du, arabetarrek indenizatu, bere eremua zabaltzeko asmoa agiri baten bidez uka, OLP onartu eta ondorengo aukera hauetako bat egin: Israelen demokrazia eratu ala 1947-garren urteko banaketari lotu". Husseinen ondoren, amerikatarren aldeko eta palestindarren aurkako bat "terroristen" anaia bihurtzea ez da oso gozagarria israeldarrentzat. Aldaketa hori ez da sinesteko modukoa, baina argibide bat da eta hortaz konturatu beharko dute israeldarrek. Oraingo, ez dirudi.

Izan ere, "gerra" bete betean ari bait da. Berdintasunik gabeko borroka, benetan, Israel eta palestindarrek daramatena. Israelgo armadak bazter guziak zaintzen ditu, nornahi atzematen edo irailtzen, egunero ia uzten ditu bere bonbak Cisjordanian eta hegoaldeko Libanoren herrikeretan.

Palestindarrek, aitzitik, egunero bidaltzen dituzten komando gehienak heriotza aurkitzen dute beren aberri besteratura iritxi aurretik. Iritxen direnek, berriz, israeldarren bat edo beste erailtzen dute hil aurretik.

—oOo—

Ekintza hoi bidez erresistentzi bat badela agertzen da eta dudarik gabe, inseguridade sakon bat sortzen da israeldarren artean. Baina postura suizida horrek deseginduko behar duenaren aukerarik ez du. Haurra edo neska gazte bat edo Ingalaterrako turista bat erortzean. Herrien arteko borrokaren adierazgarri bihurtzea erailketa hoiak oso zaila da. Ondoren, kibutz batetan, hots, kolono eta militar eginkizuna betetzen duten hoietan, kolpe bat ematen denean, Israelgo gizatalde behartsuek ere kibutz hortako erailketa eta haurrengan egindakoak nahasten dituzte eta haurrarekiko solidaridadea kibutzeko militarrengana zabaltzen dute. Ekintza suizida hoiak biltzen diren helburuen aurka bihurtzen dira sarri. Beldurrak israeldarren loturak estutu egin ditu eta bide dira arrazakeria, agresibitatea eta aberri batasun itsuena indartzeko.

Esanahi sinboliko bat ez duten hiritarren erailketak inseguridadearen giroa sortzen du noski, baina baita ere gerra ezin dela baztertu eta beharrezkoa bezala agertzera laguntzen du. Propagandaren ministroak hori zion: "Beldurpean bizitzen denok ikasi behar dugu. Gerra luze baten barru barruan aurkitzen gara eta bere bukaera ez da biharkorako noski.

Borroka hori aurrera eramateko eta irabazteko ere prest daude israeldarrek. Cisjordanian eta Gazan arabekiko errepresioa ez da txantxetako: egunerokoa eta beren beharren adierazbideak, unibersitatea, ordezkariak eta eragileak bazterturik eta espetxeraturik aurkitzen dira. Israelen ere gizaeskubideak eta demokrazia bazterturik dira.

Maila horretan bosgarren gerra baten ondoren azkenekoarenak haino gogorrak izango dira munduaren pakearentzat eta "status quo"-rentzat. Palestindarrek laguntza premia badute...

D. IZA

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margoak argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

FEUDALISMOA MENPERATURIK

Ez bide da egokia, 1975garren urte honen has-tapenetan, feudalismoaz hitzegitea. Ez nuke, Erdi Aroko feudalismoaz, deus esanahi. Erdi Aroa aspaldi samar iragan bazen ere, haren zenbait az-tarna ez dira, oro har, desegin. Halarik ere, Etiopiako Negus Haile Selassie garaiturik eta hango erresumak sozialismo itxurak hartzen doan egu-notan, feudalismoaren botereaz mintzatzea, des-garaiko arazo gerta daiteke. Feudalismoa sozia-lismora iragantzea ere, tarteko urratsik eman ga-be, hots kapitalismoaren aroaldia pasatzeke, zen-baiten pentsamolde klasikoak birrintzea zen. Non gelditzen zen, lan-indarren desarrollatzearen bal-dinkizun historikoa? Leninek ordea, kateargollarik ahulenaren teoria sortu zuen. Honela, anakronis-morik itsusiena zatekeen hauzia, gainzuriturik gel-ditu zen. Teoria berri bat, edo beste zenbaiten-tzat, lehenaren eguneratzea, egin beharra zego-keen. Ekintzaren gertakariak, teoriari aurrea har-tu zioten.

Egun ere, bizi ditugun gertakariak, duela zen-bait urtetako eskemak, biziki aldatzen dihardue. Egunetik egunera, egoera aldatzen doan heinean, baldinkizun berri batzuen aitzinera garamatzie. Gu-re eskemek ere, agian aldakuntzarik franko be-harko dute. Geure barrutian sarturik, geure bu-ruak lasai sumatzea, beharbada geure ahulezia bat izan daiteke.

Iragan berri den urte buruan zehar, ezagutu ahal ukan ditugun gertakariak ere, zenbait go-goeta eginaraztera murgiltzen gaitu. Mendebal-dean berton oso hurbil ditugu, Portugal eta Gre-ziako aldakuntzak. Baina Mendebaldeko krisialdi honek beste gogoeta bat egitera ere bultzatzen gaitu. Petrokrisi honen garaia, Europa gaixotu baten marrazki ezin argiagoa eskaintzen digu.

Merkatu Batuko Europaren, blokeak, gaurregun, bloke bezala, nortasunik ia batere ez du. Urruti gaude De Gauleren aldarri erronkatsua haierarik. Giscard d'Estaingek Europaren «batasuna» zuta-betzen, badu aski eginbide. Urte sail eder bate-tan martxan doanaren, Merkatu Batuak nazioen arteko mesfidantzak ez ditu uxatu. Aberri bako-itza, bere gisa, gogoak eman arau, helburu finkorik gabe linburtzen dakusgu.

Bretaña Nagusia, sozial eta ekonomia alorrean, krisis gogor batek harturik dauka. Wilsoni, bost urte zimir zimirak datozkio. Bretaña Nagusia-ren urte eguzkitsu haiek, aspaldion lainopeturi-kaude. Ordea Wilsonen bere burua badu zertaz zuritu. Laboristek, Heath kontserbakorraren bidez, ingelesak Merkatu Batuan bazkidetzeari, sekula ez diote amorerik eman. Krisiaren zamapetik altxa-tzeko, Europako Komunitatea utzi eta beren ka-buz jokatzera bururatzen zaite. Egun ez dago ba-tere argi Bretaña Nagusiaren jokabidea. Dena den funtsean, ingelesei bost axola zaie Europaren ba-tasuna, edozein garaitan amerikanoen aldera ai-sago hurbilduko dira.

Italiak ere, finantza eta ekonomiazko ezinal-diak larritu zutenean, Merkatu Batuko nazioekin dituen merkataritzari mugak eta zergak ezarri ziz-kion. Ezinaldietan, Europako nazioen konponbidea Bruselasko komunitatean ez datza. Larrialdi ba-koitzean U.S.A.-ren atek astintzen dituzte. Mer-katu Batuan ez baitute «mezenasik» arkitzen. USA-oren mezenazgoa, honela, aberri bakoitzaren nor-tasun zati bat salduaz lortzen da.

Kissingeraldi honetan, Europaren nortasuna arras izkutatu da. USAk, Europa autonomo bat ez du sekula onartuko. Merkatu Batuko Europak, USA du itsumutil, honen eskuetatik ibiltzera kon-denatua dago. C.I.A. azkenaldiotan, Europako zen-bait aberrian itsuski sartu da. Krisialdiak ez dira fidagarri izan ohi. USA, beldur da European, ez-kertiarren gobernu boteretsuren bat sortuko ote zaion. Holakorik gerta ez dadin, zazpi ahalak egin-gu ditugu.

Bruselasen ospatu zen OTANen azken biltza-rean Vladivostok-en jorratu ziren proposamene-nak aipatu zituen Kissingerrek. Munduaren zati-

ARABEEN
ADISKIDETASUNAK
EZ DIK
PREZIOARIK,
EZ.

OLIVIERO TOSCANI

keta, bikoitza zela, egun ere, adierazi zuen. Bi-koitza izanik Mundua, Mendebalean beste muga-rik eta separatistimorik sortzea, desegokia zeku-san. Ordea, arras egokia, gobernaburuetan Schmidt bezalako politikari «zintzoa» egotea. Desego-kia zekusan, berriro ere, europatarrek «bloke gi-sa» arabeen aldeko politika batu eta zehatz bat burutzeari. Aterabidea, horretara, europatarrentza-ko bakarra dateke, hots, OTANGO morroi leial izateari jarrai!! Hauxe da «Bake Nobel Sariak» aholkatzen duena!

Bada zenbait urte, Andre Gorzek, Europa, blo-ke sendo moduan eraiki zedin, azpijanduegia, ze-goela zioenetik. Gaurkoz bederen, kunplitzen ari da Gorzen teoria hura.

Yaltatik sortu zen gerraondoko Europa, ame-rikanoei arrunt saldua dago eta agian bloke batu eta sendo bat izateko oinarri tinkorik ez du. Har-tarako, gaurko zenbait naziotako parlamentak eta arautegiak, arras aldatu beharko dira. Ezkertiarrek ere jomuga eta estrategia berriak burutu behar-ko dituzte, nazioagindiko lokarri hertsiazoak eta zehatzagoak ezarriaz.

Bizkitartean, Mendebaldeko Europa Kissinge-rren bixitotoki amultsua izango da. Europari, or-dea, bere barne-konponketa sakona hausnartzea komeni zaio objetiboki, ez Kissinger «patogilea-ren» gupilean liluratzea. Mendebaldeko Europa, larri dabil, larri, urte ilunak ditu etorkizunean eta Persiako Sha emperadorearen eta Saudi Ara-biako Feisal petroerregaren feudal petrolioak eta petrotxanponak menperaturik.

Nork pentsa zezakeen Europa neokapitalista-ren aurrerapenak, arrakastak eta «zorionak» hara-ko jaun feudal haien lurjabetzak zapuztu zituenik? Erdi Aroan bezala, lurjabetun jaun feudal botere-tsuen zergak menperatu gaituzte.

Feudalismo mota, noren ondorio den aztertzea ere, jakingarri izaki. Petrodolarren politika honek zenbatetarainoko ondorioak ekar ditzakeen gaiz-to da sumatzea.

ANATSAN

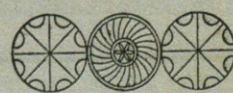
JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIA

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ESTABLECIMIENTOS FERRETERIA

auestaran

BURNI - SALGAIK

DONOSTIA

Urbietan, 25

ELECTRODOMESTICOS

ETXERAKO ELEKTRO-TRESNAK

Urbietan, 27 - Isabel II, 2

RAILITE

LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldacone, 4

Urrutizkiñak:

426527 ta 426576

Eibarko "Astelenean" Gabonak 74 KATALANA,

ZIENTZIA HIZKUNTZA

Sakabi eta Egañazpi

Urtero urtero etortzen zaizkigu gabonak. Asko konturatu gabe gainera. Bukatzen ari den urte hau atzo goizean hasi zela dirudi eta atzotik, gaur bitarte, biharrera gu urte bete zaharrago gara.

Konturatu gabe joan zaigun urte honetan gauza askoz konturatu gara benetan. 1974garren urtean zehar gauza ilun eta itsusi asko ikusi, baina ezin dezakegu uka gauza on eta goralgarrik ikusi dugunik. Eta goratzekotan, urtearen azkeneko larunbatean (28an alegia) Eibarko Astelena pelota tokian ikusi ahal izan genuena bat bederen.

Eibarren hiru edo lau jaialdi ikusi ahal izaten ditugu urtean barrena. Jaialdi hauek hitzaldi sail baten bukaeran, umeen euskal jaien barruan, edo beste edozein euskal ekintza baten ondoren izaten dira gehienetan, eta beti S. R. S. Arrateren ardurapean, hau baita gaurregun Eibarren, euskal ekintzei bizitasuna eman dien bazkun bakarra; nahiz eta orain dela urte gutxi, euskal ekintzei baino erdal ekintzei indar gehiago eman dakoa izan. Jakina, ARRATEK ez du batere horren errurik, han zeuden jendillajeez baizik.

Dena dela, aipatu dudana jaialdia ere, Arrate s. c. r. ren ekintza bat zen eta pare bat milla lagun han bildu ginela esatea aski da, jaialdi haren arrakasta frogatzeko. Denok dakigu, azkenaldi hontan zabalitzen ari zaigun modaren berri. Moda beti izan da «moda edo mode» eta horrela izanen da gerora ere, eta agertzen den bezalaxe izkutatuta ere gautetik goizera batzutan beste batzutan ordea gautik biharrera.

Azkenengoz bisitatu gintuen moda, azkar horietakoa izan zen, gautetik goizera agurtzen gaituen horietakoa. Antza, ipar aldetik etorri zela guregana, eta Ego aldetik joan zen kasik agurtzeko astirik gabe, Gibraltar itsasuntzi baten pasau ondoren, Tanger-en bera abiatutik omen dago stritkin delako hura.

Orango hau berriz ipar aldetik etori omen zaigu, eta Ebroko muga ezin du inolaz ere hautsi eta hemen dabil gutartean jo batera eta jo bestera. Agerpena ere egin digu zenbait tokitan, batez ere euskal jaialdietan: Markina, Bergara, Berriz, Eibar eta abar lekuko. Halere, nahiko zuhurra da eta badu susmoa, ez ote duten begi onez ikusten jaialdietako jendeak, eta inoliz jaialdiak baino aurrerago bere agerpena egitea erabaki du.

Horrel etsai gutxiago izango baititu eta bere benetako etsaiak indar gutxiago eukiko baitu.

Kasualidadez edo, Eibarren egin zuen bere agerpena moda harrigarri honek. Agertu ere bezperan eta hain zuzen Arrate elkarte telefonoan. Eta zer? Gehienetan bezala gezurra galanta, baina normala den legez, jendeak bildur piskat hartzen du eta Arrate elkartearen inguruaz pentsatzen hasten da eta hasi bezain agudo konturatzen da hurrengo eguneko Arrateko ekintzan. Eta askok ez joatea erabakitzen du. Nere ustez, jaialdi haretan izan ginen denok barruan genuen galdera hau xe zen. Ez ote da ezer gertatuko? Halere lehen esan bezala, bi milla lagun han bildu ginen eta honek zerbait adierazten du.

Jaialdiko gora beherak azaldu baino lehen zerbait esan behar dut aurkezleaz.

Jaialdi on batek aurkezle on baten beharra du, eta oso itsusi gelditzen da lehen maillako abeslari batzuen jaialdi baten erdizpurdizko aurkezkuntza bat. EZ dut esango jaialdi haretan presentadore txarra izan genuenik ez eta ona izan genuenik ere, baina bai publikoa aurkezlearen zerbitzari izan zela, eta alderantziz izan behar lukeela uste dut. Aurkezlea ez da inor kantu gehiago ez eskatzeko esateko.

Utz dezadan presentadorearen akatsak agertzea, zeren, badakigu jakin, azken batean (besterik ez etortzean) egin behar izan zuena, eta has nadin, behingoz, soinu eta abestiekin.

Lehendabizi, sarrera gisa, Sakabi eta Egañazpi azpeitiarrek egin zuten saio txiki bat Nork esan, lehen, gure herrietako plazak, bailaratako soinu hoiekin alaitu zirela urteetan zehar, eta ia galdurik zeuden garaian horr non etorri zaizkigun berriro ere kalera eta ez arrakasta gutxirekin gainera.

Hauen saio txikiaren ondoren, lehenbiziko abeslaria, Gorka arabarra. Arabarra diodan arren, gero jakin ahal izan genuenez, ez omen da jaiotzez arabarra katalana baizik, eta arrazaz katalana ere ez omen da. Hain zuzen Aleman eta Euskaldun baten arteko fruitu Bihotzez zer den ordea ez dago esan beharrik, bere kantuak entzutea baino ez dago. Bost edo sei abesti eskaini zizkigun, gehienak mugaz bestaldekoak, eta bat edo beste Lertxundik lagundurik.

Ai zer egia biribilla Euskera baizik ez zekiten haiek Morts pour la Patrie. Oi Araba! Zu ote zara aitaren zazpigarren alaba? abestiarekin eman zion azkena bere saiorari.

Ondoren itsasaldetik datorkigu izar gazte bat. Gehienok ezaguna genuen Bermeotar abeslari hau. Lupe, hain gaztea izanik (16-17), ez da batere ikaratzten jendearen aurrera azaltzen denean. Lau bost kantu abestu ondoren, soinuariak datozkigu berriz ere eta hauen bukaeran ordu laurdeneko atsenaldia.

Bigarren zatia askoz ere beroagoa izan zela uka ezinezko gauza da. Bigarren zati honetan, Lertxundik kantatzen dizkigu bostpasei kantu. Jaun baruak, Ibarrrera, Atharratzeko jauna, eta abar.

Lertxundik aipamen berezi bat merezi duela uste dut, jaialdi hau azaltzean, zeren, bera izan baitzen arrakasta handiena izan zuena. Benitok badu zerbait jendearen gustokoa. Nik ez dakit zer baina kitarrari abestiaren lehenengo notak atera bezain agudo jendea txaloka hasten zaio. Baliteke jendeak abesti hoi en entzun egarria izatea eta horregaitik txaloka hastea.

Beste batzuek ordea ez dute Benito estimatzen: bako kantu berdinak direla, besteko txoriei kantatzen diela, hurrengo ez dakit zer dela eta azkenean esango digute **euskalduna dela**. Hori baita funtsean abeslari batentzat pekatutik haundiena, zenbait musikologoren aburuz, Batari entzun besteari entzun kritika gehienak denak ez esatearrenkolore berdinekoak. Esan nahi du dena hau da: Ideologi mailako kritikak direla denak. Nik neuk, musikaz piperrik ere ez dakit, baina Lertxundik abesten ikustea atsegin zait eta beste batek lagunduta bada atseginago.

Dena dela, Eibarren Lertxundik bigarren aldiz kantatu behar izan zuen jendearen «beste bat» dehadarrak ixilduko baziren.

Ohar txiki bat ere egin zigun, bigarren aldiz atera zenean. Denbora aurrera zihoala eta gehiago ez eskatzeko mesedez, eta «Zenbat Gara», entzulegoarekin batera abestuz, agurtu gintuen.

Jarraian, mugaz bestaldeko bi kantari, oso ezagunak: Pantxo eta Pello. Bikote honek badaki nunbait jende arruntari —musikaz ari naiz— zer zaion atseginen eta horrela hartu dituzten kantuak doinu aldetik guttiz entzungarriak direnak, jendeari erabat ezagun eta polit egiten zaizkio. Hainbat politako eta entzungarriago duora abesten dutenean.

«Honetxeitxuk kantuen gozuek» benetan esaten zuen nere aurrean zegoen gizon garau batek. Hauek ere zazpi zortzi kantatu ondoren beste bat kantatzera igon behar izan zuten.

Gontzal Mendibil Arratiararentzat ez omen zen baimenik lortu.

Gero soinuariak berriz ere, jendea pizkat berotu zedin, eta datorren urterarte denoi.

Lau diska haundi ere, han, Astelenako ate inguruan, zeuden salgai. Lau diska hauek ARTE-CI etxeak argitaratutakoak dira eta Lurdes, Xabier, Gorka eta Benitoren hain zuzen.

Kaseteak hiru hilabete barru agertuko omen dira han aditzera eman zigitenez.

Aspaldiko ixilunea betetzeko ez dira gaizki etorri.

TXURRUKA

YOGUR
GURELEJA
GOGOZKOENA

ARRATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

Ez Merkenak

Bai Onenak!

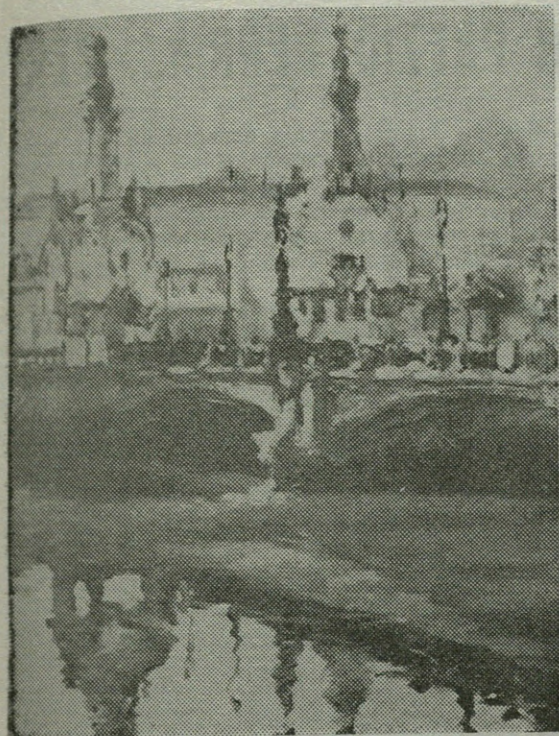
Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

REZOLA MARGOLARIA

Hil honen zazpian, Rezolak erakusketa bat antolatu digu Bilboko Isalo Arte erakus tokian. Hau dela eta, berari zenbait galdera zuzendu nahi izan diogu bere berri gehiago izateko eta bere margoak hobeto sailkatzeko.

—Rezola, galdera zenbait egin nai diztu. Nun eta noiz jaio zinen?
—1927garren urteko martxoaren 13an jaio nintzen; Donostian; bertan bizi naiz.

—Margolari profesionala ahal zara?
—Ez naiz margolari profesionala, nahiz eta margoak saldu ene erakusketetan. Arte munduari loturik dagoen lana dut eguneroko ogibidea hots, pitxi egile naiz. Margoak bakarrik egite litzateke nere gogoia, baina, margoetatik bakarrik bizitzeko ez naiz gai, egun behintzat.

—Margoak egiten noiz hasi zinen? Inungo ikastetxetatik pasa ahal zara?

—Hamalau urtetatik hasi eta hogeit eta bat urtera arte Artes y Oficios eskolan ibili nintzen. Donostiako Urdaneta Kalean zen ikastetxe hau. Marraskian, ene maisua, Cobreros jauna izan nuen eta modelatuan, berriz, Lopetegi eskultorea. Bi artista hauen itzala onuragarria izan zen neretzako. Honela bada, margoak eta marrazkiak mutil gazte nintzenetik hasi nintzen egiten. 1948 "Educación y Descanso" sariari bigarren medaila lortu nuen margo batez: bodegoi bat zen, hain xuxen ere. Handik hurrengo urtean, lehenengo medaila eman zidaten: giza marrazki bat zen lehen saria. Honela nabilela soldaduskara joateko garaia iritsi zizaidan.

—Soldaduska amaitu ondoren, margoketara eta giza marrazketara jo ahal zenuen berriz?

—Lehen gauza bat esatea ahaztu zait, hots, Gipuzkoako "Pintores Noveles" sarietan ere bizpahirutan parte hartu izan nuela. Soldaduska segidan, bizimoduari heldu egin behar eta epe luze batetan, hamar urtetan xuxen esanda, ez margotu eta ez marrazkitu ez nuen egin. Gauza tamala izan zen hauxe, zeren, aldi galanta igaro eta gero, berriz ere gogo eta sendimendu haundiz ene lehengo len zaharrari ekin nion; bainan, agian zertxo bat berandu zen, gauza bakoitzak, bere garaia baitu. Gure artean esan ohi da, eginez gero inoiz ez dela berandu izaten. Bainan nork egiten du? Halere, nik egin nahi nuen, eta, horrexegatik, lehengo erroetara itzuli nintzen: nere eguneroko lana, bitxi egile lana, utzi gabe marrazten eta margotzen hasi nintzen.

—Eta, noiz egin zenuen, berriz, zeure lehen erakusketa?

Hamar urte lanean isilik pasa nituen. Eta 1971an erakusketa bat antolatu nuen Donostiako Salas de Información y Turismo-an. Hurrengo urtean, 1972an, Gasteizko Salones de Cultura de la Caja de Ahorros Municipal-ean beste erakusketa bat muntatu nuen. 1973an ez nuen ezer erakutsi. Orain, amaitu berria izan den urtean, bi erakusketa egin ditut: bata, urtarilean Donostiako Salas de Información y Turismo-n (eta oso gustora gelditu nintzen, zeren, jendeak nere lanak asko maite izan zituen eta saldu ere ondo egin ziren, hots, aurrera bizkor egiteko bide berri bat bilakatu zen erakusketa hau); bestea, abuztuan. Ondarrabiko Penelope erakustokian (eta gauza zaharren alda, aldi berean). Gero, bestelako erakusketa ba-

zuetan ere parte hartu izan dut: Iruinean, Propintziako etxeak antolatutako sarietan; Baionan, Egungo Euskal Artisten Erakusketan (margolariak eta eskultoreak), Bilboko Banku Etxeak eta abarrek eratua; eta Geronan, Gipuzkoako Margolarien erakusketan Gipuzkoako Probintziako Etxearen babespean. Azkenik, Donostiako Euskal Margoaren VIIgarren Sari Haundian ene margo bat ipini zidaten. Beraz, 1974. urtea indar berritze bat izan da neretzako.

—Bai, nik ere hala uste dut 1974ean indar berritze bat izan duzula zuk. Indar berritze honen fruituak ondorengo urteetan ikustea itxaron dugu, hauetariko zenbait gaur bertan ikusi badugu ere. Izan ere Hernaniko Taldean margo onak aurki daitezke. Zuk zer diozu horretaz?

—Bai! nik ere hala uste dut, zeren margoak aukeratzeko hasia naiz eta gaiaren aldetik nire eta nik margotutako gauzen bitartea edo "ambiente-a" ikasten iharduten naiz. Gure herrietan, eguzkiak gauzak argitu ezezik gauzen eta gure begien tartean halako ikusgarritasun gauza eta sortzen du; beste hainbat gertatzen da gure herriko euriak ere; euriak gure begiei gauzak estali ordez gauzen eta gure begien artean tartea sortzen du. Uste dut; gure herriko jendeak, ondo ulertuko duela nik esandakoa. Eta bitarte berezi hau ikastea izan da ene lan nagusia Hernaniko Taldeko margoetan.

—Sail honen barruan beste margo zenbait sar genezake: Donostiako kaia eta Urumea erreka, Pasaiako kai haundi eta ketsua, Nafarroako Sunbila eta beste zenbait margo gehiago ere bada sail honetan. Pasaiako kai haundiko margoetan beste tarte berri bat ikasten iharduna zara, hots, fabrika haundietako kea edo giro berezia. Hau dena gauza interesantea eta zoragarria da interesantea, zeren, zuk gure gizartearen gauza berezietako bat kontutan hartu duzu: fabriken aldamenen sortzen den giroa edo "ambiente atmosferico" apartekoa hain xuxen ere; eta zoragarria, zeren giro hau margotu ahal izan duzu, beste inork ez bezala.

Eta Bilboko Isalo Arte erakus tokian zenbat margo eta zer gaitakoak izango dira?

—Berrogei lan inguru dirateke Isalo Arte erakus tokian. Gaiak betikoak, hots, Euskal Herriko bazterrak: Gipuzkoa, Nafarroa eta Bizkaikoak. Itsas bazterrak barne bazterrak baino guttiago izan dira. Margoz aparte, bi giza marrazki margotu ere izango dira.

—Nor dira giza marrazki margotuak?

—Bata, orain urte gutxi hil zen Olaizola musikagile haundia eta tamalez askotan ahaztua, eta Padrosa musikagileak bestea.

—Marrazkiak egiteko joera haundi ahal duzu?

Bai! Marrazkiak, giza marrazkiak margotuta edo ikatzetan edo beste era batean egitea asko gustatzen zaizkit. Batzuetan, telebistan aurrean eserita nagoela marrazki asko egiten dut, zeren, telebistan, era guttitako giza aurpegiak ikus daitezke eta azkar egin beharra izaten da egin nahi den guztia. Lan gehiago egiten ez badut, ez da nahi ez dudalako, eguneroko ogibideak ordu asko kendu eta neke ugari ematen didalako baizik. Halere, barnean sena indartsu dut eta lana egiteko umorerik ez zait falta.

—Zure margotzeko erari, nahiz margoel nahiz galari dagokienaz, hitz batetan agertu nahi bagenu "impresionismo" hitzaz edo "zer ikusten hura" esaeraz agertzea egoki iruditzen ahal zaigu?

—Bai! Nik beste margolariak hautatutako bidea asko errespetatzen dut. Gaurko era berriak direla eta askatasuna eman behar dela uste dut. Halere, nik neure bidea badut. Bide hau indar askoren baitan dago, noski! Kondairan zehar eman diren margolarien atarian eta egungo gure euskal artistenean ere hainbat eta hainbat ikasi dut; baina neuk neregandik ere ikasi dut. Horrela bada, bi gauzak dira egia neregari behintzat, hots, besteengandik asko ikasi dut eta neregandik are gehiago.

—Ba ahal duzu margo berezirik?, Beti margo holtaz balliatzen ahal zara?

—Ez dut margo berezirik, zeren nere margoak beti aldatuz doaz. Zer giroaren aurrean kokatzen naizen, margo batzuk edo beste batzuk erabiltzen ditut. Konturatzen naiz, agian nik neregari egiten ditudanak besteentzako oso gutti balio duela. Bainan, neretzako bide hoberik ezin daiteke aukera: maila honetan bakarrik lana egiten ahal dut.

Amaitzeko, zuk gauza bat: esan nahi dugu artista bakoitzak bere bidea aukeratzeko askatasun osoa behar duela. Bide ona ala txarra denez, lana egiten den neurrian erabaki ahal izango da. Nork berak hautatu duen aukeraz erresponsabilizatzea beharrezkoa du. Azkenik, anitz bide da eta, aldi berean, bide batzuk beste batzuek baino hobeki laguntzen dute zenbait mentutan eta girotan.

URZOLA

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

«HITZ» ALDIZKARI BERRIA

Igaro den abenduan aldizkari berri bat sortu da iparraldean. Aldizkariaren izena «Hitz» da. Bi hilabetetarik behin irtengo omen da delako aldizkaria. Dena euskaraz egina eta, egileek diotenez, denentzako ateak zabalik omen ditu «Hitz» aldizkariak.

Guztiz pozgarri eta beharrezkotzat jotzen ditugu gisa hontako ekintza guztiak. Zeren, gure herri zabalean, egiteko asko da eginkizun. Hauetarik bat euskarazko idazlanak are eta gehiago ugaritzea da; eta indar handienez bide honen barnean abiatzea nahi bada, beharrezkoa da ondoko hau: denok dugu mintzatzeko eskubidea, guk euskaldunok ere badugu horrenbeste, eta ekintza bakoitzak bere mintzatzeko era berezia behar du izan, hots, ezin daiteke kultur mailan beste era edo maila batzuetako mintzaira edo jokabide berdina izan (eta noski maila bakoitzak bere bereizgarriak baldin baditu ere maila guztiek jomuga berbera dute: egungo Euskal Herria).

Orri hauen bitartez gure aupada eta zorion beroenak opa dizkiegu «Hitz» aldizkariaren egile guztiei. Hautatutako bidetik jo bezate!

BELOKEN BILKURA BAT HIL HONEN HEMERETZIAN

Hil honen hemeretzian, «Eleiza gure esperantza» izeneko bilkura bat izango da Belokeko benediktinotarren etxean, Bilkura honetan haundien katekesiaz hitzegingo da.

Egun, Mendebaleko eliza katolikoaren eta eliza protestantearen ekintza nagusienetarik bat haundien katekesia eratzea da. Joan den urtean, hain xuxen ere, Frantzia Erresumako Taizé apeztegi famatuan Gazteen Kontzilioa eratu zen.

Beloken ospatuko den bilkura horretako zenbait gai, hauk izango da:

- Egun elizak zer esperantza dakar?
- Laikoak eta apaizak Elizan.
- Elizak nola libratzen gaitu?
- Eliza eta herria. Euskal Elizaren jokabidea.
- Eliza eta sozialismoa.
- Zein da gure elizaren otolitz?
- Bilkura honetako egitamua hara nola igaroko den:
- 10 etan: lehen elizako kristauen bizitza. Manex Erdozainzy frantziskotarrak xehetasun zenbait emango du aurrenik, eta, gero, taldeak gaia bera landuko da.
- 12 etan: taldeak elkartzeko dira eta gauza guztien berri mahai inguruan emango dute.
- 13 etan: bazkaria.
- 15 etan: berriz ere taldekazko bilkura.
- 16 etan erditan: ondorioak aterako dira.
- 17 etan: elkar meza emango da.

Bilkura honetara etorri nahi duenak idatz beza ondoko zuzenbide honetara: Fededunak, Jacques-Lafitte II Kalea, 64 Balona.

FRANTZIAKO ERRESUMAKO TELEBISTAN EUSKARAZ

Lehen ere inoiz aipatu genuen berri hau, hots, nola Frantziako Erresumako telebistan euskaraz egiten zen saio bat, hamabostean behingo astelenean, eguerdiko ordu batean. Orain dela zenbait aste hasi eta oraintxe arte telebistan burruka handia izan da: anitz langile kanporatuta da eta beste asko ere kanporako bidean jarri nahi izan da; telebistako «zenbait kategoria sozial» oporketara abiatu da. Azkenik, langile ugari lanik gabe gertatu da eta telebistako hiru kateak gobernuaren gidaritzapetik at bilakatu dira, bakoitzak bere zuzenketa berezia bere gain hartzen duelarik.

Euskarazko saio hori gordeko da, egungo aldatetaz gero ere. Orain, ordea, larunbatetan egingen da saio hori, lehengo ordu eta denbora berdinetan, hots, eguerdi segidan eta hamabost minutuz. Saio horrek hamabostean behin izango da; eguneko minutu bat izango da euskarazko telebista saioa Ipar Euskal Herrian. Ez da aski, noski! Bainan, Ipar Euskal Herriko euskaldun diren alkarteetakoak, senadoreek, intelektualek eta herrietako erresponsableek, zer egiteko asmoa dute saio hori gehiagotzeko? Emandakoa erreza da hartzen, bainan ematen bada konturik anitz. Beraz, guk ere guretzako egin dezagun lan.

HARUNTZ ETA HONUNTZ EUSKALDUN HAURRAK

Balonako Mikel Lopez jaunak nahi luke gauza interesgarri bat muntatu. Hemengo eta hango euskaldun haurren arteko lotarriak sortu bakanza denboran. Hortarako hemengo eta hango haurren familiak aurrez berenartean harremanetan jartzea komeni litzateke; interesik duenak aski du ondoko zuzenbidera idatzera: Mikel Lopez, Residence Marly 31, 33200 Bordeaux. Haurren gurasoek jakin ere ba dakite, beste herrietako haurrekin eta gazteekin ere gisa honetako harremanak muntatu ohi direla.

YON ONATIBIA BAIONAKO ERAKUS TOKIAN

«Ikas» taldearen berri sarritan dugu azken urte hauetan. Eta berriki, Ikas taldea, batik bat, Udako Euskal Unibersitateari loturik agertzen zaigu. Hego Euskal Herrian behintzat. Hil honen hiruan (ostirala) Ikas taldeak gauza aipagarri bat eratu zuen Baionako Erakus Tokian, hots, Yon Onatibia jaunari bide egin zion bere entzun-ikus metodua ager zezan. 1959. garren urteaz gero, Ikas taldea Ipar Euskal Herriko euskara zabaltzeko lehen arduradun bilakatu da, ordu arte Euskaldunen Biltzarrak urte askoren zehar egina.

Datorren hilean beste bi bilkura antolatuko dira leku berean. Bata, euskal mitologiak eta bere alderdi pedagogikoak; bestea, lehen ikastaldiko ikasleekin sor daitezkeen ikerketa etnografikoez.

BIARRIZKO ALKATEA ETA GABON GAUEKO EUSKAL ABESLARI TALDE BAT

Biarrizko alkate Guy Petit jaunari (senadore ere bada) Gabon Gauean euskaraz abesteko baimena eskatu zitzaion. Abeslari talde haren asmoa, eskean bilduko zen dirua Biarrizko ikastolaren alde eskaintzea zen. Alkate jaunak, ordea, ezezkia eman zion delako abeslari taldeari. Zergatik? Funtsean bost axola zaizkiolako nola euskaldunen Gabon Gaueko kantak hala Euskal Ikastolak (eta beste gainetiko euskal kultur egintza guztiak). Gure herriak jakin beza bere gol gidari zenbaitzuen jokaera zer tamainakoa den!

URZOLA

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGA R T E

Urbietia, 66

DONOSTIA

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

BERRIAK

**BASERRITARARRAK GERO
ETA POBREAGO?**

Oraindik orain irakurri berriak ditut, "baserritarrrak gero eta obeto bizi ditezten", artzen diren asmoak eta esaten diren itzak, zertan gelditzen diren jakiteko dato batzuk. Arrituta utzi naute. Amar urteren buruan, lehen baiño irabazpide motzagoa dauka baserririk, edota nahiago baduzu, negozio txarragoa da baserrian dirua eraldi eta lanean aritzea.

Ona emen numeroak. 1964 urtea, 1973 eta aristian bukatu zaigun 1974 konparatzen dira; beti ere urte bakoitzeko irailleko datoei.

Nekazariak paga behar dituen jornal, ongarri, azi, pentsu, gas oil, eta abar, orain amar urte 100 peza kosta baziren; 1973.an 216 pta. kosta ziren eta 1974.an 290. Beraz bederatzi urtean % 116 igo ziren eta amargarrenean, urte batean soilik, % 34.

Bizimodua kostatzen dena, orain amar urte 100 bazen, 1973.on 196 eta 1974.on 226. Beraz bederatzi urtean % 96 garestitu zen bizimodua eta amargarrenean % 15.

Nekazariak saltzen dituen jenekoa: aleak, fruta, ardoa, aragia, esnea, eta abar, orain amar urte 100 peztan saltzen zena, 1973.on 175 ptan. saldu zuen eta 1974.on 184 peztatan. Beraz bederatzi urtean % 75 garestitu ziren saltzeko gauzak eta amargarrenean % 5.

Or daukazu ba; bederatzi urte oietan bizimodua % 96 igo zen; nekazariak pagatzeko gauzak % 116; nekazariak saltzekoak, berriz, % 75 bakarrik. A ze negozioa!!!

Eta 1973garrengo irailetik 1974 garrengo irailera, urtebete ortan gertatu denari begira jartzen bagara, areta ziztu biziagoa daramagu. Izan ere urtebete ortan, bizimodua % 15 garestitu da; baserritarrrak paga beharrekoa % 36; baiña saltzen duena % 5 bakarrik. Ez gaude kalekoen maillara iritsirik!!!

Dato auek jakina ez ditut nik atera. "Boletín Visan" delakoak argitaratu ditu eta España guztikoak dira.

Oiek orrela izatea, ez da batere arritzeko, ahal duenak nekazaritza utzi eta nora-ara alde egitea; baiña ezta pentsuak, azukrea, esnea... eskas izatea ere eta jango bada kanpotik ekarri behar izatea ere.

Gobernuak edo dagokionak atera ditzala kontuak laster zer jango dugun...

JOAN DEN URTEA, ONA ALA TXARRA?

Fernando Sanz-Pastor Españaiko nekazari gazteen elkarteko leinakaria da. Gizon oni eta beste batzuri ere bai, iru galdera egin dizkiote TRIAkoek.

—Zure ustez zer izan du onik urteak?

—Kaleko jendea eta gobernua ere bai ohartzen asi dela, Españaiko nekazariak sortu behar dutela España jango dena. Izan ere garbi ikusi baita kanpotik ekartzen den jeneroa, emen sortzea kostako litzateke ena baiño gehiago pagatu behar dela; eta ori ekartzerik dagoenean, zenbait aldiz, paga ahala paga, ez baita salgai arkitzen. Oiek ekar dezake ondoren: nekazari-tzari erreparatzea eta zor zaiona ematea.

—Zer txarrik izan du urteak?

—Kostuak, nekazariak pagatu behar dituen gauzak, (ongarri gas oil, eskulana, argi-indarra, seguruak eta abar) izugarri garestitu direla; nekazariak saltzen dituen gauzak baiño askoz gehiago. Orregatik nekazarien bizibideak atzerakada aundia egin du, nekazari askok kiebra jo dezake eta bere baserriko lana utzi... orrek nazio guztientzat ekarriko lukeen kaltearekin.

—Urteberrirako ze etorkizun ikusten duzu eta zer da lehen bait lehen zuzendu beharrekoa?

—Baratzelari eta frutazaleentzat, salmentako bideak ireki eta garbitu behar dira. Kontserban jartzen diren jeneroekin alde aurretik kontratua egin fabrikekin eta prezioak seguru. FORPAK eskua sartzen duenean, garaiz ibili dadilla, eta nekazariak, ez besteak, probetxu izateko eran egin ditzala gauzak.

Prezio jakin bat ezarria daukaten jeneroetan berriz, salneurri ori gutxienez ere kosta preziora iritxi dadilla, eta jenero bakoitza balio duen ainbat paga dadilla.

Egituren aldaketa egiten ere segi beharra dago eta ortarako bidea kredituak eta subentzioak ematea da eta «Ley de Reforma y Desarrollo agrario» martxan jartzea, nekazaritza benetako enpresak sortzen joan ditzeten. Ortarako nekazari gazteei lagundu behar zaie, oiek baitira modu berriak ondoen artuko dituztenak.

Azkenik eskatuko nuke, esan dezaigutela garbi nundik jo behar dugun eta zer produzitu behar dugun, eta utzi diezaiotela behingoz adabakiak jartzen ibiltzeari, zer egin ez dakigula uzten bait gaituzte luzarora eta ezertarako gogorik gabe.

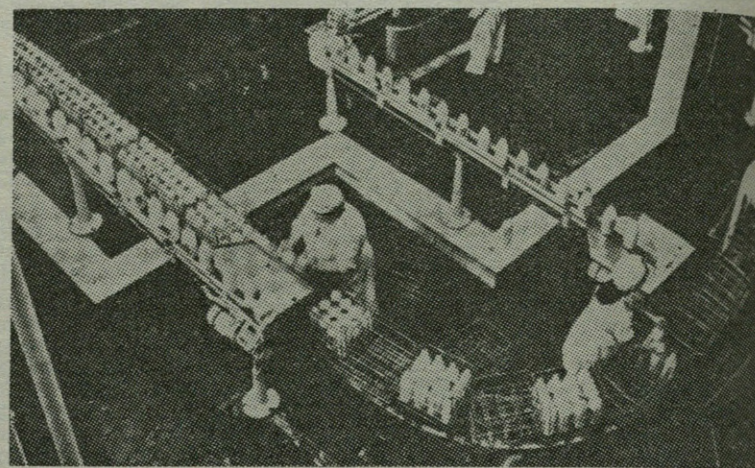
Eta guk zer esango dugu?

Bete ditezela gizon orrek azaldu dituen amets eta nahi eder oiek denak, eta izan dadilla urte berria nekazariarentzat ona. Orrek urte berriko eskatzen duen guztia, iristen bada, ez da ain txarra izango ta...

ESNEAREN PREZIO BERRIA... ZER?

Illabeteak daramazkigu kontu onekin: esnea gora eta esnea behera... Esaten nuan nik neguaren aseran goitik kontu ori aipatzen asi zirenean, majiña bat itz ateraziko zuela arazo orrek, eta bai egiñerazi ere, eta oraindik egiteko gaudenak...

Guziok illabetetan zalantza bizian egon gera, zai zai, eta eguberri aurrean erabaki digute prezio berria: 12 peza otsailetik.

Esnearen jarioak

FORPPAREN ESKABIDEA

FORPPAK egin zuen eskabidea au izan zen: Udaberri-udarako 12,50 pta. eta urrongo udazken negurako 14 pta. izan zedilla eta gainera ganaduzaleen ezina kontuan arturik, amabi peza terdiko ori aurtengo urtearen aseratik bertatik pagatzen asi zitezela.

GOBERNUAK ERABAKIA

Gobernuak erabakia beste au izan da: Udaberri-udarako 12 pta. eta urrongo udazken negurako 13; eta otsailetik asi ditezela prezio berria pagatzen.

FORPAK eskatu zuena bera ere, ederki orraztua geratu da. Beti bezala, Prezio oiek erabakitzen eman dira; baiña beste argibiderik ez da azaldu. "Zonak" kendu egingo direla ere esan dute; baiña esnearen karretorako prima edo zerbait olako jarriko omen da. Nola izango den, ordea, ez dute oraindik adierazi; bado orrek bere inportantzia. Bildur da zenbait, izena aldatu arren, zona kontu ortan, lehen bezalatsu geratuko ote geran. "Estatuto de la leche" delakoa ere, bolara batean aiputan zuten. Lege orrekin esango zioten ganaduzaleari nundik jo eta aurrera bidea erakutsiko. Oraindik ez da atera; orain ez du inork aipatzen.

12 PEZTAREKIN KONFORME?

Prezio berriak jakin ondoren iritzi asko entzuten dira eta oso desberdiñak ere bai. Santanderko ganaduzaleen elkarteko buru den batek idatzia du: aurtun 2.000 milloi peza gehiago sartuko direla Santanderren esne prezio berriari esker. Baita Gipuzkoako baserrietan ere milloi mordo bat gehiago sartuko dela esango nuke.

Baiña ori guztia egia izanik ere zer?

Nemero batzuek ateratzea oso errexa da; "estadística" batzuek egitea ere bai. Or daude ordea, beste estadística batzuk ere. Gazte jende guztia badoa baserrietik iges. Esnebehiak erruz gutxitu dira. Esne produzioa izugarri jetxi da. Zergatik doaz? Etorkizun ona dagoelako baserrian, ala ez delako, egiten den lana, behar ainbat pagatzen? Prezio berri orrekin esnebehiak ugalduko ote dira Santanderren eta beste tokietan?

Santanderko orren moduko zenbait iritzi xelebre entzuten da bazterretan...

ZENBAT KOSTATZEN ZAIGU ESNEA?

Ontatik asi behar genuke esnari prezioa ezartzerakoan eta ezartzen zaiona ona den, ala eskas den, esaterakoan. Bixtan da, gutxienez ere kostaprezioa pagatu behar da esnea. Batzuek diotenez ordea, ez dago esne kostua jakiterik. Xentimo baten gora beherarik gabe atera daitekenik ez dut esango nik; baiña oker aundirik gabe kalkulatu daitekeela bai orratik. Baserritarrrak berak ere ateratzen ditu kontuak, bestela ez zioten orrenbestek utziko esneingintzari.

Guk "Lurgintza"n ogeitaka baserriren kontabilitadea daramagu bizipairu urte aurretik eta badakigu oietako esne kostua. Baserririk Gipuzkoan daude denak. Ez dira egitura berdiñekoak. Batzuek beste aurreratu xamarrak joko nituke. Emen dauden ezker lanaren jorala jartzerakoan. Gipuzkoako industrian erdi maillan dagoena artu dugu kalkulorako. Orduko 59,07 peza 1973.an. Baserritarrok ez dituzte alde aldera datoak ematen; sarrerak eta irteerak zehatz mehatz apuntatuta baizik, baita lanean sartzen dituzten orduak ere.

KOSTA PREZIOA

1973.an litroko 12,77 peza atera zitzairen batzuek beste. Eta 1974.an —urrilaren 31 arte— litroko 14,49 izan da. Eta gure iritzi, urritetik onuntz gauzak daraman martxan, otsailaren aserako 15 peza kostako zai litro esnea sortzea.

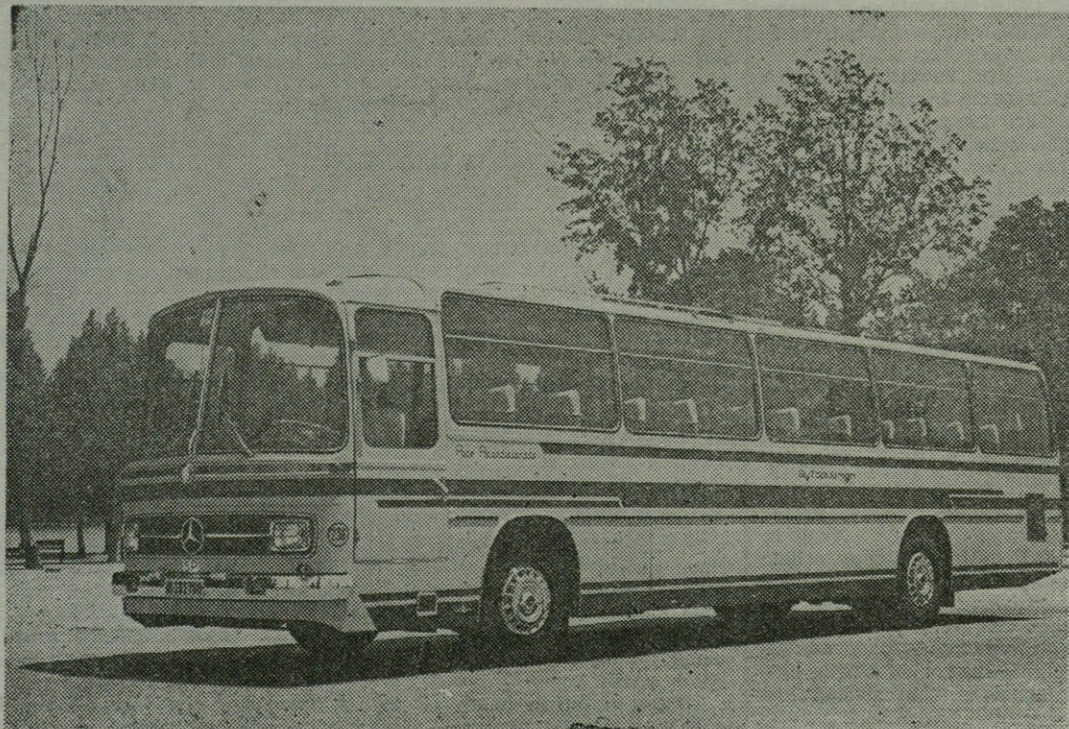
Joan den urteko gorakoa % 17,46 peza izandu da kostutan. Bizimoduaren gorakoa bezelatsu, ofizialki diotenez, % 17 izan dela baitiote. Alere badakigu lantokietan % 20-22 igotzen ari direla jornalak.

Esnearen prezioa, beraz, 15 peza izan behar luke, eta ez 12, otsailetik. Litroko 3 peza galduz ari behar al du baserritarra?

ONDOENAK

Lehengoa baserritar bati, 12 peztako ori zer moduz iruditzen zitzaion galdetu nionean, ala esan zidan: bere txarrean ere esneak aña ematen aldu ezerk? Esanez bezala: baserrian segitu, beste erremediorik ez daukagunok, orxe segiko dugu 12 peztan ere, esnea ateratzen, aragiak eta abar, gutxiago uzten duteta. Baiña...

Beste inork zehatz atereaz 12 peztan edo merkeago esnea nun eta nola sortzen den baldin badaki, esan dezaigula mesedez, gu ikusteko eta ikasteko prest gaude ta.

IRIZAR

Autoetxegintzan berezia

ORMAIZTEGIN

Urrutizkiñak: 891546 - 891771

ELIZAREN BERRI

GOIHERRIKO BOST GAZTE TAIZE-KO
HAIZETAN HEGALDAKA

Goiherriko bost gazte Taizé-ko jira egin berri dutela entzun orduko, baraietako baten bila jo dut. Eta hona hemen ene aurrean Patxi Meabe. Haztapenean ene galderei iheska bezala, gero, ordea, bero-bero; beldurtu ere egin bait naiz afaria galdu behar ote nuen ene adiskide honen kezka hustu beharrean. Hain zuzen, hitza moztu behar izan diot. Eskerrak biok elkar ezagutzen dugun.

Hona bada gure elkarriketza.

—Zergatik eta nolaz jo duzue Taizé-ra?

—Badakik, gazte jendearekin ibili ohi naizela. Eta mila bider entzuna diat, badakik, gazteren kontrako kritika: kontsumo gizartearen amildurik dabilela gazteria, ez dela gauza elkarrekin biltzeko, ez dela eliza joaten... Akusazio horri buruz, zerbait ikuskatu nahian nenbileen. Halaxe jo nian Taizé-ra. Aspaldidanik nian asmo hori.

Eta ikusi diat. Eta ikusi diat, gazteren kontra botatzen denaren aurka, gazteri hori gai eta gauza dela gauza zailenak planteatzeko. Eta asko poztu natxok esperientzi bizi honetaz.

—Eta nortzu joan zarete Goiherritik?

—Izenik ez diat emango. Baina, beste lau gazterekin joan nian. Bi neska eta bi mutil. Bat langilea, eta hiru ikasle, eta nerau.

—Noiz joan zineten?

—Eguberri biharamunean, eta Urteberritan etortzeko.

—Nolaz haro horretan?

—Oporraldiak aprobetxatu beharrez, bestela ez genian joaterik. Bestalde, gure asmotarako, Eguberri giroa ona zitekeela uste genian.

—Eta nola elkartu zarete bostok?

—Nik eta beste batek plana egina genian, eta bestek ere, bai, beren aldetik. Bi talde genituan, beraz, haseran. Baina, elkarren berri jakitean, elkarrekin joan, elkarrekin ibili eta elkarrekin itzuli gaituk. Oso ondo elkartu ere.

—Bostok kristautzat jotzen ahal duzuen zeuen burua?

—Inork ez zian esan kristau ez zenik; zenbait ez huen elizara joaten; itzuli, guztiok kezka biziz itzuli gaituk. Kristo sinestea, bostotan inork ere ez dik oztupo bezala ikusten gizarte konpromisorako.

Baina, garbi ikusten diagu, kristautasuna gaurko Elizan bizitzeko, eliz molde asko aldatu beharko dela, burges molde asko alegia.

Taizé-n gauza asko ikusi diagu idealki; baina, komeriak nor bere txokora etortzean dituk: errealtatearekin topo egitean. Are esango niake: eliza «ofizialarekin» topo egitean.

—Eta Taize, zer duk? Gazteri mugimendu horren oinarri bezala, nola ikusten duk Taizé?

—Fraile talde bat bizi duk han; Kristo onartzen duten kristau eliza desberdinetarik bilduak dituk; gauza pozgarri bat adierazten diate: eliza desberdinetarik izanik ere, beren artean bide bat egiteko gauza izan direla.

Ez diate, bestalde, propagandarik egin, baina jendeak erruz jozen dit haruntz.

Giro horretan, gainera, postura radikalenik ere planteatzen dut. Esan nahi diat, gauza bat ikusten duk han: Kristorengan sinesten dutenak, postura radikalenak bizitzeko gauza direla.

Fraideek beren artean bizi duten postura bera bizi dik han biltzen den jendeak. Fraideetan, katoliko, luterano, anglikano, baptista, Frantziako eliza eraberritutako, kalbinista... denetarik ikusten duk han; orain bi urte ortodoxorik ere bahuen; guztiak batera ospatzen diate eukaristia; hasera batetan, kultoa aparte egiten ziate; gaur guztiak batera; Ama Birjina ere guztiak ohoratzen diate.

Jendeak ere haniztasun eta batasun hori bizi dik han. Denetarik zegok han. Halere, igandetan erruz joaten duk jendea eukaristia; gure artean askotan izan ohi diren kezka herstu horiek gabe.

Batez ere, isiltasun giroa duk—har harrigarria. Eta isiltasun bileretan, Bibliarik testu aparta-apartak irakurtzen dituk tarteka; oso ongi hautatuak.

Eta bestelako bileretan, Roger Schutz-en «Jainko Herriaren karta» delakoa irakurtzen eta komentatzen dut.

—Zer duk «Jainko Herriari karta» delako hori?

—Badakik joan den urtean gazteen kontzilioari hasera eman nahi izan ziotela. Horretarako, lau urte luzez ari izan dituk gertuketak egiten, eta horren bilduma duk karta hori.

Dei bat egiten zeio Kristo sinesten duen herriari, gauza batzu birplanteatzera deituz: Kristo anaia dugula, bizitzari sentidu bat ematen diola, munduan argia bezala dela; teknika mundu honetan kontenplazioa, isiltasuna, beharrezko dugula...

—Isiltasunaz mintzo haiz, bi bider bederen. Zer esan nahi duk?

—Isiltasuna, nork bere buruarekin topo egiteko beharrezko dik. Eta Taizé-n, jende askok, talde lanetara jo partez, isiltasun talde-tara jotzen zian. Isiltasun horretan ez zegok pasibotasunik.

—Itzul gaitzen Schutz-en karta horretara. Entzuna diat, kritikarik asko egin zaiola.

—Bai. Aitzikarta edo delako bat agertu huen. Kritika, funtzean, honetara zetorreen: ageri hori zerbait etereo dela, konpromiso politikorik ez dela nabari, kontenplazioak ez duela indarrik; gainera, adiskidekuntzari buruz Taizé-n proposatzen dena utopia dela...

Baina, hau zioat nereikiko: ez ote diagu gaur utopia antzeko zerbait agertu behar? Ez ote diagu ezinezko dena ahalezko egiten salatu behar?

Beste akusazioa, hau duk: Taizé aitzierakunde dela; ez zaiola bultzatzen jendea politikoko partidu batetara.

Honela erantzuten zitzaionen: egia da hori; baina, erlijioa inor ere behartzen ez dugun bezala, partidu politikoko batetara ere, ez; egiten dena, jendea jabe erazi, kontzientzi erazi.

Nere aldetik hau esango niake: burrukari, han, gizatar kutsua ematen zaiola; pertsonatza baliatze eta bestelako bortzakeriari uko egiten zaiola. Eta hori, iraultzari ezezkua eman gabe. Eta alderdi hori, kontenplazioan aurkitzen duk.

—Luzeei ari gaituk, Patxi. Amaitzeko, zer esango hiokek irakurleari?

—Guztiz atsegin izan zaidala Taizé. Erlijio, kultura eta arraza guztietako jendea biltzen delahan. Ez zekiat adineko jendea horrela biltzeko gauza izango ote litzatekeen. Gazteek, uste diat, badiate zerbait komunikatzeko.

Baina, handik etortzean, prolema latz baten aurrean aurkitzen diat ene burua. Gazteri ez zalek lekuri usten gure gizartearen, ez eta gure elizan. Hertsirik bizi gaituk. Mihiz bakarrik usten zieagu lekuri. Izatez, ez. Guk nahi duguna esatekotan bakarrik usten zieagu; guk nahi genukeen bezala esatekotan bakarrik. Eta horrek borroka handia eskatzen.

—Badakik, beraz, Patxi. Borroka egin beharko. Taizé-ko mendia, bestela, Tabor mendia gertatzen ahal zaik. Baina, tartean esan duanez, heure burua erretzeke.

AMUNSA

Don Roman eta Don Simon

Don Jazinto nuen lehengoan Don Romanen uztar-lagun. Don Simon Txalintxorekin uztartu dut orain-goan. Izan ere bi aldiz eraso dio GOIZ ARGIn don Simon, «Buen Pastor»ko koajutoreak, don Roman bertako kalonjeari.

Ez dakit zertan pentsatzen duan nere maisu don Romanek bezala. Ezer gutxitan, noski. Zenbait arazotan, gainera, etsai amorratuak gertatuko ginatke. Ez dut, beraz, lagun garelako defendatzen.

Ez da bidezko bere burua zuritzetik ez daukan gizonari hain gogor erasotzea. Nik ez dut don Romanen alde leporik jarriko. Bai, ordea, hitzegitea debekatua daukan gizonaren alde bi hitz aterako.

Gotzaiaren alde atera zaizkigu, itsu-itsuan, Txalintxo eta Gaztañaga GOIZ ARGIn. Horixe berbera egin zuen garai batean Don Romanek. Maisu zahar honen antzinako iritzi eta jokabideetara itzuli zaizkigu, beraz, bi idazle hoiek. Ontzat ematen dute Orberen orduko jokabidea. Gaurkoa gaitzesten diote.

Munduak zenbat buelta ematen dituen! Lehen santu zena, orain bekataria eta lehen bekataria zirenak orain santu bilakatu dira. Gorako eta beheko dira nonbait eskalerak.

Eta goikoak beti arrisku berdina du.

Nere ustez don Romani ezin zaizkio ukatu bere burua zuritzeko, gotzaiari argi egiteko eta Ebanjelioa zabaltzeko dituen eskubideak. Axalean geratu ohi garabeti. Axalean geratzea da, noski, gotzaiarekiko hitz gogortxoak erabili dituela esatea. Baita orain arteko bere jokabidea nolakoa izan den adieraztea ere. Hori guztia gogoratu beharko zaio, agian. Baina ez esku-bide guztiak ukatzeko.

Don Romanek bere izaera, bere lotura, bere pentsamolde, bere politika eta guzti badu eliz eta kristau pentsaera bat. Berea, noski. Nork ez? Bakoitzaren galbahetik pasatzen bait dira Elizaren eta Ebanjelioaren irakatsiak. Nork berak hezurmamitu behar bait ditu.

Gotzaiak baino sakonako har ditzake baserriko amonaxoak Ebanjelioaren muina eta mamia. Denon artean bilatu, aurkitu eta bizi behar dugu, beraz, Ebanjelioaren mezua. Denok erdoitzen eta zikintzen dugu zerbait mezu hori. Eta denok lagundu behar diogu elkarri mezu hori garbitzen.

Ez da zuzena, beraz, nere iduriko, Orbe jaunari egunkarietan eta irradian erlijio gaiak erabiltzea debekatzea. Are gutxiago agindu hori ez betetzeagatik Elizarekin eten eraztea. Hauz honetan denetan aski zen, nere ustez, zorieneko «monitum» horren azken oharra: «Orbe jaun argiak irradian eta egunkarietan eman ditzakeen ikasbideak eta irakatsiak gure baimenik gabeak eta sinesgarritasunik gabeak dira».

Hori da «galtzamotxetan» ustea. Baina badu galtzamotxet burrukan egiteko eskubidea. Burruka bide guztiak itxeari jauntxokeria deritzat. Are gehiago gotzaiak horretarako duen arriskua salatzen duenari ixten zaizkionean.

Nere ustez Elizatik kanpora kristau elkartek utzi behar du. Nere ustez ez da nahikoa gotzaiarekin haustea elkartearrekin hausteko. Eta ez da gotzaiarekin bat izatea aski elkartearrekin ere bat izateko. Gotzaiarengandik hasi eta azkeneko muktzuarengaraino haxe galdatu beharko dio kristau izan nahi duen edonork: «Gipuzkoako kristau elkartearrekin elkarturik» ahal nago? Garai bateko Don Jaimerekin edo gaurko Don Jazintorekin bat izatea baino garrantzitsuago dela uste dut orduko eta gaurko kristau elkartearrekin bat izatea.

Halere ez da erraza jakitea hain aniztasun haundiko kristau herrian kristau bakoitza eta kristau talde bakoitza zein lokarrik elkartzen den kristau herri osoarekin.

Gotzaiak badu honetan, noski, eskubete lan. Ez dezake aniztasunik desegin batasunaren izenean. Ezta, ordea, nahas-mahas bat sortu ere aniztasunaren babesean.

Deno den teologoei konpon bezate arazo hau.

Nik beste hari bati heldu nahi diot. Neretzat Gotzaiaren eta beronen jokabide eta irakatsien aurka hitzegitea eta idaztea baino gogorragoa da hitzegiterik eta idazterik ez dutenen aurka hitzegitea eta idaztea. Komunikabideak gotzaiak baino itxiago dituen jenderik bada. Okerrenean ere gotzaiak badu bere «Boletina» eta eliza guztietan irakurriko lirateke gotzaiaren irakatsiak beronek hala eskatuz gero. Asko dago egotza txarragoan gure gizartearen.

Nik gaizki ikusten dudana beste hau da: eliz-talde

baten, herri-talde baten edo langile-talde baten zerbiztuan diharduen irrati, egunkari eta elkartetarako Elizak bere ordezkioak izendatzea, komunikabideen ahalakularitzarako; Beste askok sarrerarik ez duten lekuetan sarrera izatea eta denak sarrera balute bezala Elizak bere ordezkariak edukitzea.

Leku hoietan lan egin nahi duenak lan egitea ondo iruditzen zait. Ez, ordea, Elizaren izenean eta ordezkariarekin. Denei eman behar litzateke «monitum» horretako azken oharra: «Leku hoietan eman ditzatekeen ikasbideak eta irakatsiak gure baimenik gabeak eta sinesgarritasunik gabeak dira».

Gipuzkoako kristau gehienek onartuko lutekeela uste dut honelako zerbait. Dena den Sinodo batean aztertu beharko lirateke Gipuzkoako elizaren zenbait arazo larri. Gotzaiari erraz abazten bait zaio kristau herrian ere badabilela Izpiritu Saindua.

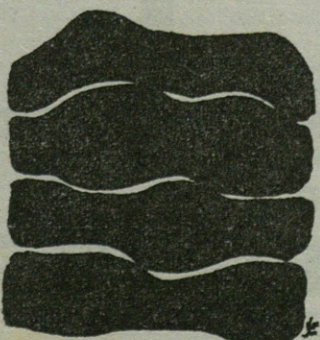
Itzul nadin lehengo golde arrastora. Don Romanek zahartzaroan aurkitu dio Ebanjelioari mezu berri bat: «giza eskubideen eta askatasunaren mezua», alegia. Zapaldurik dagoenean jabetu da egia honetaz. Don Jazintori zor dio mesede hau. Zail da nonbait zapaldurik ez dagoenean Ebanjelioaren Berri Onaz ohartzea.

Sakon dezala giza eskubideen eta askatasunaren aldeko azterketan eskatuko nioke Don Romani. Irratian hitzegiteko eta egunkarietan idazteko eskubiderik gabeko asko aurkituko du. Giza eskubideen eta askatasunaren aldeko lanengatik kaleko argia aspaldian ikusi ez duen bat baino gehiago ere bai, noski.

Elizan bertan ere Don Roman baino baztertuagoak asko izango dira. Batikanon bertan aurkituko ditu berak bezala pentsatzen duten kardinalak. Donostiako «Curian» badu adiskiderik. Elizan bada beste horrenbeste esan ez dezakeen jenderik.

Dena den utz biezaiote Don Romani irradian hitzegiten eta egunkarietan idazten. Eta lor biezaiote Don Romanek aspaldian mutu diren guztiak hitzegiteko eskubidea. Herriar bezala ere, gustoko agintariak ez dituenan bakarrik giza eskubideez ohartzea, benetan motza izango bait litzateke.

M. ATXAGA

NORK KUKURRUKU...?

OLLARRAK

OLLATEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

andoain

UPATEGI baserri-etxea, Buruntza mendiaren oinetan kokatua, Aizkorriko eta Lekaiomendi (Adarra) parez pare dituela, egutera aldera zuzendua eta Urrietako lurraldeek alboan dituela. Lurrez txikia agian, baina bertan bizi direnak, Euskal Herriari, eman diote egitazko haunditasuna. Su horren babesean, sortu, bizi, hezi, hazi eta zabaldu dira 13 senide. Patxi Ansa Ulanga eta Kontxa Goenaga Igarategi senar emazteak 15 haur izan dituzte. Ezkondu zirenean ez zuten usteko, noski, 15 haur mundura ekarriko zituztenik baina haur horiek ekarritako damurik ez dute izango. Nik ezagutzen ditudanek ez dituzte gurasoak lotsa eraziko. Mardulak, sanoak, euskaldun osoak goitik beharaino. Bi hilak, bat hiru hilabeteekin eta bestea hamaikarekin. Patxi, aita, Upategin sortua eta ama Kontxa Urrietako Oiamarren jaioa. Gazteenetako semea, Anjel, gure ikastolako irakasle izana eta Roke, ikastolako batzordekoa izana. Hamabost haur izan eta hamalau bizi. Gaurrengungo emazteek, hamabost haur izatea baino nahiago lukete hil! Patxi eta Kontxa ordea bizi bizirik diraut eeta horrexegatik (Abenduko 29an bildu ziren bere ezkontzako urte eztaiak ospatuaz. Mahai inguruan 64 sendiko bildu ziren eta horien artean 35 biloba. Etxe askotan gripe delako gaitzak bereak eta bi egin ditu, baina Ansa-Goenaga sendikoetara oraindik ez zen iritxi, egun hortan behintzat. Azaroaren 29an osatu zituzten 50 urte ezkonturik, eta lehen esan bezala, abenduaren 29an ospatu zuten gertakizun eder hori. Honelako sendiak, lehen, orain baino gehiago ezagutzen ziren; gaurrengun zaila da eta goazen bideetatik bagoaz, nekezago ezagutuko ditugu. Geure inguruan daukagun guzia neurtua ageri da; haizea dago neurtu gabe eta hori ere laster neurtuko dute (Deba aldeko eztabaldak lekuko). Zorionekoek neurri gabeko denbora haiek! Ordun baino hobeto bizi omen gara! Hala ote?

BINGEN

beasaindik

LAISTERKARIAK

Urte zahar egunez eta aurreko urteko haserari jarraipena eman nahirik edo, gaztetxo, gazte, neska, eta adinekoen lehiaketak ikusi ahal izan dira Beasainen.

Interesgarria dateke noski halodun kirolak ez direnak ere jendea-ri eskaintzea eta alde honetatik eskertzekoa da Paulino Velazquez korikalari trebeak Kirol Elkartearen babesez egindako ahalegina.

ERREGE BEZPERAN

Azkenean ere, egin bide da norbaitek hainbat sona eman nahi ukan dion "cabalgata". Udaletxeak, Guraso Elkarteak, Aizkorri Mendizale Elkarteak eta OJEk esku hartu dute bere antolaketan. Ibilera zabala egin zuten herrian zehar jantzi arrotzez hornituriko Errege eta beraien lagunek. Irte-
nak gaztetxoak ziren eta beren su margotsuz herria bixitu zuten.

Udaletxeko txistulariak aurretik alaigarri ziren. Ez hala ordea OJEko (eta kanpo herritik ekarriak) erdi haroko gudari itxurako turuta eta danbordunak. Oraindaino ere horrelakorik gabe atera dira zaratak Beasainen eta egoki zetorkeenagatik... ez dut uste erantsiko zirenik.

Giroari buruz berriz, bazezilen jendea. Guraso eta haur multzoa bildu zen enparantzan eta suen koolreak (gazteriak esku hartzen zuenean ez zen horrelako gauza aukerarik) bixitu zuen herria.

Ibilera berriz aunitz lagundua izan zen hertzainez. Bat aurretik eta beste bat atzetik bide guztian eta berebil bakar baten oztoporik ere ez. Besterik gertatu zen Gabon egunez.

Beste behin erakutsi dute noloz nori eta zeri laguntzeko prest dauden. Itsua ez denak ikus beza.

ERREGE EGUNEZ

Aizkorri Mendizale Elkarteak ha-

maiketako oparo bat eskaini die herriko zahar-sarituak. Eskertzekoa da Aizkorri Elkartearen ekintza eta poztekoa, bizitzaren udazkenean dabilten hauetaz norbait oroitu dela ikustea.

HITZALDIAK

Ordiziako Artziprestegoak urterako Goierrin zehar antolatutako hitzaldien barruan (ezkongaien-tzat edo), Urtarrilean eta Beasainen euskeraz izanen direla adierazita dago. Hala ere, lerro hau idazterakoan ez dakigu gauza zehatzik, noiz, zenbat eta abar izanen diren.

Xehtasun hauen berri jakin nahi duena, azti egon bedi herri irratian nahiz Eliza atarietako txartelak xer dioten, aukerarik gal ez dezan.

SANTA AGEDA...

Badator egun hori ere eta zailtzarik ez dugu bezperan abeslari talderen bat iznen dugula pentsatzean. Zihurrenik, Gabon egunez abestu zutenak hasiko direla lerro hau argia ikusterako beren prestamenak GAZTEDI elkartearen egiten. Badakizue beraz, prestatu eta abestu. Santa Ageda egunez berriz, Loinazko Martin santuaren heriotze eguna ospatzen dugu eta Meza Nagusia nahiz jai giroa ez da faltako, nahiz eta azken urteotan oletako langileak lana egin eta jai giroa ahuldu. Aurrez baita ere, bederaziurrena egingen da noski bi parroketan, urtarrilaren 29an hasi eta otsailaren 4ean Salbe eta guzti bukatuaz.

MURUMENDI

mendaro

Urtarrilaren 12an amaitu ditugu "Mendaro Txirristaka"ren omenez egin diren saiok.

Eguerdiko 12etan bertsoen sari banatzea egin zen GURUTZPE elkartearen. Denok dakigunez Xalbador bertsolariak irabazi zuen "Mendaro Txirristaka" deitu lehen sa-

ria. Bigarrena Heletako Mendiburu. Hirugarrena Imanol Lazkanok. "Mendaro Txirristaka"ri eskainitako bertsoen sari berezia, berriz, Mendaroko Xabier Urbietak. Muño zenarentzat ere izan zen ohorezko saria.

Sari banatze hau egin zen igande-
dean. Xalbador bertsolariak ez zuen etortzerik izan. Ondozek dabil nonbait eta alde batetik bestera etortzeak ere ematen dio nahiko lan.

Mendiburu, Imanol Lazkano, Xabier Urbietak, eta Muño zenaren biloba Arantxa Otegi bildu ziren sariak jasotzera. Loiola herri-irratiko Joxe Mari Iriondo eta Zeruko Argiako Mutiozabal ere azaldu zi-

ren albisteak jasotzeko asmoz eda. Jendea leporaino bete zen GURUTZPE elkarteak aretoa. Mendiburu, Lazkano eta Urbietaren ahon entzun genituen saritutako bertsoak. Hiruzpalau batpateko eta bota zituen bertsolari bakoitzak. Zoragarriak izan ziran Imanol Lazkanok Muño zenari eskaini bertsok.

Jendea pozik geratu zen. Ondoren bazkaria izan genuen KILIMON elkartearen.

Eskerrak eman beharrean gara Mendaro Txirristaka saria hain arrakasta haundikoa gertarazi duten guztiei. Eta zorionak sari irabazle guztioi.

KILIMON

SENPERE-N GERTATUA

DEBAKO "GOAZ" TALDEAK

Berandu bada ere, ez dugu aipatu gabe utzi nai, Debako errian, Urtarrilaren iruan Zubelzu antzokian ospatu zen antzerki jaialdia. Bertan "SENPERE-N GERTATUA" deritzan antzerki polita antzeztu zuten, aretoa jendea bete-beterik arkitzen zelarik eta ikusleen txalo-jotze sutsuen artean. Antzerki au Piarres Larzabalek sortu eta Aita Villasantek Gipuzkoako euskeraz moldatua dugu. Ondo ikusi eta zeatz aztertu ondoren, antzerki oni buruz zenbait irizpide azaltzea bearrezkoa dela esan dezakegu.

"SENPERE-N GERTATUA" guztizko lan atsegiña dugu. Lau gertalditan osatua, amabost antzez-lagunek paite artzen dutelarik. Bere gaia, nolabaiteko gertakari bati lotua dago, krimen bat bitarteko dela. "Mingain gaiztoak egiña dute beren juizioa. Anton josten dute errudun, errugabea izanik. Poliziak ere, gazte onen aitor-keta idatzirik lortzeko, esku duten gogorkeria eta gezur guztiak erabiltzen dituzte. Baina Antonek senda eta gizonki erantzuten du: ez dut nik il. Ez dut ezer firmatuko. Igaroak igaro ondoren, azkenik, garbiro azaltzen da Antonen errugabetasuna.

Ori izan dedilla —dio erretore jaunak poliziari— erakuspen bat zuentzat. Zuen lana egin zazu zuzenki eta gizonki. Ez eman zigorrik errugabeari, errudun den ala ez ez dakizunen bitartean".

Gai aukerakoa; ongi josia; elkarrizketa bizia; tartetan olerki batzuk abesturik; esanaldi entzungarriak, eta erakuspen obeak.

Antzez-taldea oso ongi ornitua. Bakoitzak eta guztiak zeatz eta bikain beren eginbeurrak zuzen beteaz, bai arpegi, esku, beso eta naiz soin guziaren keifin, ximiko eta jokuak ganoraz erabilliaz. Mintzatzen, ibiltzen eta egoten ondo ikasiak zeudela garbi agertu zuten, antzerkiari alakoxe berezitasun bat emanaz.

Ikusleak ere eskuak gogoz berotu zituzten, antzezleriak txalo zaparrada ugari jasorik.

Ugal bitez euskal-antzerki onuragarriak, eta poliki-poliki, antzerki-gai bikainak ikusteaz batera, erria ezten joango litzaguke. Ekin eta jarrai aurrera Debako GOAZtar gazteak.

Bai, GOAZ taldeak, eta bai bertako zuzendari diren Lukas Dorronsoro eta Martin Idiakezek jaso bitzate gure zorionik beroenak.

ANDONEGitar Z.

Etorkizuna, elkar~lanean moldatu dezakegu.

● Gure erriaren ekonomi ta industri bideak zabaldurik, lan-toki berriak idekiaz.

● Bakoltzaren ondasunari begiraturik, arte ta irakaskintza-lanean erriari lagunduaz.

● Zure gordailuen irabazia sendoturik, illabeteroko zozketa guztietan esku artuaz.

LAN KIDE TYRREZKIA

CAJA LABORAL POPULAR

SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDITO

Denok elkar lanean

soraluze

SEMAFOROAK

Berebilek sortzen dituzten «kanasteak». Egutero ikusten dugun, bizi dugun, prolema da hau gure herrian. Bein baino gehiagotan Soraluzekoak gela aitortzerakoan, entzun ditugu hainbat eta hainbat «lora» gure txokoari eskeiniak. Gezurra dirudi baina horrela gertatzen da. Goizean... eguerdian... EDOZEIN ORDU EDO GARAITAN Manolete entzulearen «paseak» egiten ari gera... Hemen «Bi zaldikoak»... han «Lau ardatzkoak» eta bien bitartean bizikleta (Edo «Ankarketeo panderua») sartzen ez deanean... Ez gera ludi hontan asko ibilikoak, baina ikusi ditugu bazter batzuk gure Soraluze baino korapilo aundiagoak dituztenak (Bilbo adibidez...) Zela edo hala konpondu dituzte beren arazoak. Era batera edo bestera... gehienbat «semaforo» deritzan kalezainekin. Ez ote litzake ongarri gure txokoa honelako tresnak sartzea?

TXARTELAK

Esan ditek gure saio hontan akatsak besterik ez dugula aipatzen, zergatik beti gabiltza hau edo bestea salatu nahirik. Ez da honela adiskideok. Guk nahi duguna, neurri merke samarrean bada ere, herria gero eta gehiago txukuntzea da hainz uzen. Horrela ondo ikusten dugu garai baten berritza egiten zuten zubi haundia. Zeharo dotore jarri zuten... berebilak lagatzeko toki eta guzti. Polita egiten... Horrela ez gera batere harritzen, «zurru» gabilzanean, galdera hau entzunaz: «Donostiara hortik (Zubitik alegia) ahal da?». Ez gera txokatzen. Mendian pinu «polit» hoiaren artean luzaro samar ibili ondoren argitara irtererakoan aurkitzen dugun poza, berbera nabaritzeko dute txofer hauek, Errekaldetik «Gila» aldera helitzerakoan.

Nola zinetarazi Ondarretarako bidea aurrera dala, gure «Avenida» alde batera utzita? Ikusi ditugu beste hainbat lekutan txartelak (Aldundi edo Udaletxeak jarriak). Hara edo hona bidea erakusten digutenak... Zergatik ez horrelako batzuk jarri gure zubi sarreran?

Eta txartelekin hasi geran esker. Soraluze zer dan edo nun dagoen ez dakitenentzako, zergatik ez jarri «gure» izena herriaren sarreretan? Ez gera honekin bakarrik konformatzen, baina ibilaldi luzeak ere baditu lehenbiziko urratsak. Izena euskeraz, alegia.

HITZALDIK

Izenburua irakurri ondoren norbaiten iritzia: «Bai, hemen beste «rollo» batzuk». «Zertarako hainbeste berriketa?»

Soraluzeko Gaztediak antolatutako izan ditugu konferentziak, ikastolari buruz. Lenbizikoa Imanol Laspiurak eskeini zigan «Ikastolaren bizitza eta helburuak» gaia aztertuz.

Ez goaz orain Imanol adiskidea, nor den eta zer lan egiten duen adieraztera. Ez dugu horretarako arrazoirik ikusten. Aski ezaguna dugu, zorionez.

Baina utzi ditzagun bere «biografia» eta sartu gaitzen bere lan barruan. Zer esan zigan...

Lehenbizi ikastola zer den, zertarako eta nola sortutako erakunde dugun. Bere barruan egutero sortzen diren hainbat eta hainbat prolema. Askenean hizketalditxo samur interesgarri bat eduki genuen hizlari eta entzuleen artean.

NOLAKO HARTU EMANAK BEHAR DIRA IRAKASLE ETA GURASOEN ARTEAN?

Imanolek askar bota zuen bere iritzia. Hau da. Irakasleak haurra hezitzen du ikastolan. Pedagogia aldetik... Hizkuntza alorrean... eta abar. Baina denak dira alperrikoak etxean giro berdinean ez badugu erabiltzen haurra (Ez hizkuntza mailan bakarrik). Erakutsi behar diogu haurrari andereñoak jarritako bidean jarraitzen. Gurasoak eduki behar dituzten hartu emanak ez dira noizean behin kalean. «Nolakoa da nere umea?». Formal egoten ahal da?». Galdetzea, Andreño-Guraso bikoteak sakon, garbi, hitzeginaz balizik. Baliteke gure buruak galbai lana behar bezela ez egitea, baina aipatzen duguna hizlariaren ahotik guk hartu genuen mezua da.

ERLIJUIA IKASTOLAN?

Soraluzen oraindik ez dugu eza-gutu, azalean beintzat, arazo hau. Haurrak ikasi behar du erlijui ikastolan? Galdetu zitzaion Laspiuri. Erantzun zuen Eibarren garai batean gertatu zenaren berri emanaz. Gauz berbera sor zitzaion hango Ikastolari. Guraso batzuk ematea nahi zuten (Gehienak ain zuten) besteak ez ordea. Horrela hauzi honi behar den erantzuna emateko erabaki zuten gai honetaz irakasleak jarduten zuenean, nahi zuten entzun eta besteek kalera irten egitea. Haurrak ezin du hauzi hau erabaki... ez daki zer esan... Gurasoak hartu zuen lan hau eta honela erabaki zen prolema. Gure sukaldean aurkitzen dugunean badugu nora begiratu.

Mikel Urkolaren lana ondoren. «Heziera edo Pedagogia Ikastolan» aztertu zuen gaia.

Heziera, haurrari, erakutsi... Mikelen hitzak, batzuk, hartu ditugu eta poztan gera entzuleen artean egon ginelako. Berak esan digunez gizona adimen edukitzea -HEL-DU DITEKE biologiaren bitartez. Ez ordea bakarrik uzten badugu, haurrak ez badu hartu emanik, beti izango da, maila batean, atzeratua. Adibide bezala Indian gertatua jarri zigan. Ain zuzen, aurkitu omen zituzten hango jendeek haur batzuk otsoen artean ordurarte bizi ziranak. Eta haiek hamar urte ondoren zainduaz, mimo guzi eta irakasbideko gauzik aurreretakuenak bere esku jarritz, HIRU urteko haurraren bezalako aurrerapena egin zuten beren adimenean.

ASALIA

ataun

Lana, momentuko etekinei begira egiten badugu, gerokoei, gure ondorengoei herri ustel eta lur agorrek uzteko arriskua dugu. Beharbada gehiegikeria bat izanen da, baina ba ote dakigu askotan zer egiten ari garen? edo gure etekinei zuzendurik ari ote gara? Biharko herriak ez ote gaitu gorroto izanen? Egiten ari garen mesede kaxkarrengatik? Geroan, bihar, noizbait gu izaten bagara, herri bat izaten ikasten badugu edo izaten uzten badigute behintzat.

Noizbait GURE LUR HAUEK, nekazalga gure esku aurkitzen deanean eta jateko lehen-gaiaak barazki, gari, arto, patata etabar, hemen sortu behar bditugu, PINUAK erretako lurrean lanean hastea alperrik da. Orduan negarrak eta lotsak, jakin ukan bagenu...

Horregatik egiten dena, geroari begira joan behar da. Pinuaren beltza ta itsusitasuna baino, lurra-ri bi edo hiru pinualdiek egiten dioten erreketa tristeagoa da. Geroko ekonomitza, orain landu behar da. Ta pinuarena ere kontuan ukaitekoa da. Ta hau guzia ez da izadizale baten amets bat, hontan ikasiak direnek ondo aztertutako ondorio bat. Pinuaren kalteei buruzko lan sakon bat egin ta jende-ari jakin araztea, ez litzake pauso txarra izanen.

Eguneroko burruka honetan, sail guziak jorratu beharrean gaude, bestela ilusiozko egoera batetan aurki gindezketa.

Geroak emanen digu, egin ez dugunaren zigorra...

GURE EGINBEHARRAK

Gizarte batetan bizi garenez gero, gizarteak gara, hortik ezin gindezke kanpoan gelditi, gizarte-koak bait gara, herriarrak bait gara, ta gizarte trakets hau zuzentzen denok ahalegin behar dugu, bakoitzak ahal duen neurrian.

Bada batzuek jo ta ke dabilzan bitartean, besteok gure bizitzatxotik eta gure prolema txotetik irte-zerik ez dugu pentsatu ere egiten; familiako gora-beherak konponduz gero, gure ekintza amaitu-rik dago, haurrei euskal izenak jarri ta urteko ikastolako kuota ordainduz gero, euskalduntzat daduzkagu gure buruak, ta ez nola-nahiko buruak...

Bizitzeko suertatu zaigun desgizarte hau desegokia ta gaizki eratua dagoelata, hortan ezin gindezke tinku; gure ondorengoei ez al diegu gizarte hobeto bat, justizi-azkoagoa, mailaketarik gabekoa opa behar?

Zertan gaude bada, gure etxolan sarturik, gure gustotxoak be-teaz. Gizarte eta herri-arazoetan parte har dezagun, ditugun indar pixka ta ahulekin edozein eratako bidez baliaturik, badago nun egi-na ta zer egi-na urrutira joan ga-be, ta hortarako ez dago gazte zertan izanik. Herria maitatzen dugula esaten dugunok, erreske-riazko loan erori gabe, jo ta ke, sufrizten dagoenak zerbait esaten badigu behintzat...

MAKOTA

herrera

GIPUZKOA ENPARANTZAKO JAIOTZA

Zenbat jende, zenbat haur ez ote da Donostian muntatzen den jalo-tza zoragarri hori ikustera joaten! Hainbat eta hainbat haur zenbat ordu egongo litzake han erdi lilu-raturik halako astotxoa ikusirik, ha-runtzagoko erregek beren ganbe-luekin, Herodesen gaztelua, azoka-ko dendari apala, Josepe, Maria eta hauen erdian Haurtxo Ttikia...

Baina hango aide eta kantak non-go aideak ote? Uste dut nahiko arrotz gertatu zaizkiela doinu haiek gure haurrei. Baita guri ere, egia esan. Izan ere, alderdi hartatik igarotzea suertatu zaigun bakoitzean, kanta bat ere euskaraz entzuteko zoririk ez dugu izan, hori duk hori miseria!

Tira, tira, Madriden bageunde ere...

HERRERAN TOKIRIK EZ

Publikasetako zuzendariak ikastol-ari erregalatutako mahain batzuk datorren ikastarora arte nonbaiten gorde behar zirela-eta, gezurra ba-dirudi ere, Herrera osoan lokal triste bat aurkitu ezinik Pasaira jo behar izan dute etxape baten bila.

EPULONARENA

Aberatsaren mahaingik erortzen diren ondarrak jan ohi ditugoseak dagoenak. Publikasetako mahaingetik jautsitako apurak ere norbait jaso behar eta ikastola behar-tsuak jaso ditu oraingoan. Esker-rak, halare, apur horiek altzatzerik baduela ikastola gaixoak!

PUBLIKASETAKO EUSKARA ZERTAN DEN

«Romualdo de Toledo» eskolata-ko zuzendariak jakin arazi duenez prest omen dago, euskara bertan erakus dezakeen norbait balego, astean zombait aldiz klaseak anto-latzeke. Lanaren truk zerbait or-daingoko zaila, pentsatzen dugu ordea, hutsune hori beteko duena-ri. Frailetan aspalditxotik hartuta-ko bideari jarraituz amateurismoak bazter ditzagun, ahal den neurrian, gauza serioetan bederen.

Bestalde, badirudi zuzendari gazte horrek ikastolako andereño eta bere eskolako irakasleen arteko hartuemanak beharrezkotzat jotzen dituela, Herrerako haur guztion onetan. Ba zen garaia!

FARMAZIA ONDOKO PARBULARIOA

Hamaikatxo bat jende ikastolak eraiki ezinik gorriak eta bi jasaten ari diren bitartean estrenatu ga-beko parbularioa (bazter guztietan, peretxikoen antzera, hor-hemenka agertu zaizkigun horietako bat) bo-tatzera omen dohaz.

Ezer pentsa eta mintzatzeko mo-tiborik badugu baina; bestalde, beste haiek zioten bezala «eta guk zer esan?». Hitz guztiak soberan dira-ta. Dirua ere hor nonbait...

ALTZAN ERE BAI

Hilen 5ean, eguerdiko 12tan eta Altzako pelota-lekuan «Herri-Ame-tsa» ikastolako haurrok berriro, le-hen Herreran aurkeztutako losutxo-ren jaiotzaz prestaturiko antzerkia eman zuten. Tamalez, Altza berta-ko jende gutti ikusi genuen antzer-kiaren inguruan.

URTE ZAHARRETIK BERRIRA

Bai, urte zaharraren zehar berri honetara heldu gara. Iskanbila eta iztilurik ez zaigu falta izan joan berri den urtean eta badirudi sar-tu garen honetan ere ez direla fal-tako. Izan ere, nork pentsako du egun batetik besterako urteen mu-ga hestuan egoera aldatu eta ara-zoak (lanik eza, inflazioa...) bat-batean konponduko direnik!

ARRUE enpresatik kaleratutako langileek ere ez dute era horre-tako miraritan sinetsiko, zihur eztz.

«ANDRA MARI» TALDEA HERRERAN

Hilaren 24ean, arratseko 8tan Errenteriako koru gazte zein ospe-tsu honek emanaldi bikaina eskai-niko digu herriko elizan. Interesik ez zaio faltako kontzertu honi, ba-dirudi programa berri bat osa eta prestatu nahirik dabilzta-ta koru-ko langile amorratuok.

Emanaldia ikastolak eratua da eta bertatik aterako diren xoxak beraren alde jasoak izango dira, noski.

Esan dezagun, bide batez, eliza-ko arduradunak eta abestaldeak be-ra ere oso ondo portatu direla ikastolari, hutsean, era guztietako erraztasun eta laguntza eskainiaz.

Halako aukera ederra izan da, ez dugu uste inolaz ere, herrera-tarok hutsegingo duzutenik.

ETXETXUKOAK

getaria

ERRETORE BERRIA

Urte Zaharrekin agurtu dugu D. Telesforo Epelde, hainbeste ur-tetan gure herriko erretoare izana. Urte berria erretoare berriarekin ha-si dugu. Gotzaiak aukeratua berau.

BERRIRO ERE

Zantral nuklearraren hauzia hor dago. Eta hor daude Arantzadi, Debako Batzordea. J. R. Etxeba-rria eta abar ateratzen ari diren azterlanak. Eragozpenik ez da fal-ta, Getarian ere ikus ahal ukan genduenek. Debako Batzordeari, adibidez, aurreko urtean, hamazaz-pi hitzaldi debekatu zaizkio, Gi-puzkoako hamazazpi herritan. Eta ez zaigun pentsa Bizkaian giro ho-berik dutenik.

ITSASORA

Untzi gehienak itsasora irtetzen ari dira. Bizikostua gora ari eta ez dago gaur atzo goizeko kontu-rik. Berriro ere lehengo bideetatik ibiltzen hasiak gara. Negu eta guz-ti, itsasora.

GETARIAKO KAIALDEA

Katrapunako lojen zozketa ere egin da ba. Pozik izango dira nos-ki loja horik erabil ditzaketenak. Bestalde, oso poliki geratu da gai-neko enparantza. Bati baino ga-hiagori entzun diot, itxura ederra hartzen ari dela Getariako kaial-dea.

XIXANGREA

lasarte

APAIZ BERRIAK

Hiru apaiz berri etorri zaizkigu. Bidezko dela dirudi, mila bizila-gun eskasetik 15 milara iritsi bait da Lasarte urte gutxiaren buruan.

Ez dut uste Lasarteko kristauo-kin gehiegi hitzegin denik apaiz behar honetaz eta apaiz berriak aukeratzeaz. Ematen zaiona har-tuaz jarraitzen du kristau herriak.

Halere lehengo herrietan oso is-timaturik ziren apaizak ekarri diz-kigute. Gaitzerdi! Lehengo lekue-tan maiteak izatea da hemen ere ondo jokatuko duten sinalerik onena.

Guzti honen berri ematera Don Jose M.ª Setien gotzaiak etorri zi-tzaigun. Urtarrilaren 10ean eta iluntzeko zortzitan eman zuen be-re hitzaldia gai honetaz. Eliza bete-jende bildu zen.

Urtarrilaren 12an, berriz, Don Jazinto Argia gotzai nagusia ber-taratu zitzaigun apaiz berriekin batera meza nagusia ematera.

Don Bartolo Auzmendi dugu Zu-maburu hauzotegiko parroki berri-ko lehen erretoare. Zizurkil behe-ko parroki berriatik datorrigu. Ba-du, beraz, parroki berriak mar-txan jartzeko eskarmentua. Lasar-tek beste arazo batzuk ditu eta giroa ere ez da lehengoak, baina as-ma dezala opa diogu.

Aspaldidanik Lasarteko San Pe-dro elizan zegoen Don Estaban Arrizubietak Sasoetako ardura har-tu digu. Eliza berean lanean di-harduen Don Frantzisko Aizpitar-tek, berriz, Txartel inguruan dau-den Oztaran eta Arranbide hau-zoetako. Ardura berri hau dela eta ikastolaz ez dadila ahaztu es-kaizen diogu Don Frantziskori.

Bi koajutore hauek uzten duten hutsunea betetzera datorrigu Li-zartatik Don Juan Jose Garmen-dia.

Brijidetako elizara, berriz, Zes-toako erretoare izan den Don Anjel Arandia azaldu zaigu.

Herriaren aldeko burrukan zer-bait ikusiak ditugu biak ere. Bu-rrukak utzi ohi duen erasana uxat-urik Lasarteren alde lan egokia eta haundia egin dezatela opa diegu.

AZKORTE

usurbil

IGANDETAKO ERROMERIA

Joan zen urtean hasita, igande-ro eta jai egutero, erromeria alai bat egiten da gure herriko pelota-lekuan. Erromeria honek aste egu-netako nekean atsegingarri izan nahi du. Batez ere guraso eta hau-rrentzako eratua da, nahiz eta na-hi duen guziak parte hartu ahal izan.

Erromeria hau gaur egungo tri-kitilari ezagunenak alaitua izan ohi da: Baletin «Zaltzeta», Sakabi eta Egañazpi, Laja eta Iturbe, Mahal-tzeta, Martin, Egurrola eta Epelde anaiak eta abar...

Aurten bigarren urtea egitera doa Erromeria hau. Joan den urteko ex-perientzia ikusita, garbi dago ba-duela arrakastarik Erromeria honek jedgearen artean. Baina hala eta guztiz beste jolas, jaialdi eta jo-kuen beharra ere ikusten da. Era hontan egin diren, apustu, haur jo-las, antzerki saio eta abarrek jen-detza haundiak bildu izan ditu Usur-bilera eta erromeria hontara. Ho-rregatik beharrezko da lehen aipa-tutako gauza hoiak ugaltzea eta indartzea.

Bestalde, Erromeria hontan triki-tixa da alaigarririk nagusiena. Bai-na konbeniko litzateke, baita gaur-ko euskal musika giro berria ez ahaztea ere. Ez dugu esaten mu-siko taldeak ekarri behar direnik hori ezinezkoa bait da. Baina bai gaur egutero euskal musika be-rriarren, eta dantzarako balio duen musika berri horri, dela diskoen bitartez dela zinten bitartez, toki ematea. Bitartean trikitilariak gus-tora hartuko luteke atsedan aldi bat.

Dena dela jarrai aurrera hontan saiatzen zareten herritar gurasoak. Ez dugu uste egin den eta egiten den lan hori alferrikakoa denik, ez-ta gutxiagorik erel

ANDATZA

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Iriztiak 41 20 65

DONOSTIA

“Goierri bailara industrigintza bidean”

LEHEN SEKTORE EDO
LABORANTZA GOIERRIN

Lehen sektorea esatean, laborantza-ganadugintza ezekik, arrantza eta meagintza ere esaten dugu. Siadecoren liburuan, alabaina, laborantza-ganadugintza bakarrik hartzen da izen horren pean. Goierrin, hain zuzen, arrantzarik ez delako, batetik, eta harrobi lana, industri-molde, berezikoa delako, bestetik.

Esan behar dut, haseratik, gogo handiz lotzen nartzaiola laborantza arazo honi; ohituraz arlo beraz Z. A.n hain trebeki diharduen Alkiza lankideari azpia jan nahi gabe, haatik.

Gogo handiz alegia. Esan beharra bait dugu behin eta birritan laborantzaren garrantzia. Nola ekonomi ala sozial eta kultura aldetik.

Ekonomi aldetik. Ondoren ikusiko denez, lur eremu handia hartzen du gure artean laborantzak. Eta jende askori ematen dio lana. Eta gero eta teknifikatuago gure mundu honetan, tokian tokiko eta eguneko fruitu freskoaz, gero eta irriki biziagoa sentitzekotan gara. Nola landareei, hala ganaduari kenduriko fruituaren irrikia. Teknikale ez bait dio giza ahasapaiari bere gozamenen erazurik. Halatan, bertako barazki, gazta eta bestelakoak eske handia ikustekotan dira.

Sozial aldetik. Jendetza handiak dihardu laborantza lanean. Eta aipatu mundu teknifikatu eta era bateko horri, ez dio batere gaitzik eginen bere aldamenean beste mundu naturalago eta desberdinago bat ikusteak. Etorkizuneko münduarentzat, ekilibrio bide gertatzen ahal da laborantza.

Eta kultura aldetik. Iragan eta orainaldi arteko lotura bikain eta aberatsa gertatzen ahal da baserria. Ez, noski, iragan denborako tresna, ohitura eta erakunde pilo bezla. Tradizioak bere baitan duen hazi eta izerdi bizia agerienik eskualda lezakeen erakunde bezala hartuz baino.

Haatik eta horrexegatik (baserria bizidun bezala hartzen dugulako), beste gauzatxo bat ere esan beharra dago. Eta Gabriel Arestiren hitzez esango dut, bilbotar idazleak eman zituen testuingurutik zertxobait ateratzen baditut ere: «Gaur ez gaitzke lilluratuta 'klitxe' zaharrei begira egon: mendi eta basoetako baserri txuriari, esate baterako... gizajo norbaiten begitartea ase dezan» (Z. A. 159, 1966, 3. or.). Hori bera ateratzen ahal dugu eskuartearen dugun liburutik: baserriari ez dago bere hortan eusterik. K. Mitxelenak euskarari buruz dioena bera aplika geniezaioke baserriari: «Larre-hizkuntza dena kale-hizkuntza bihur dedin, hain maite dugun garo-usaina —norbaiten gorotz-usaina esango luke— zertxobait galtzea nahitaezkoa izango da». Alegia, ezagutu eta ezagutzen dugun baserriak iraun nahi bado, bere lehen izaera, hein batetan, galdu egin behar du.

Hori da aipatu liburuari darion konklusioa: baserri asko ari da hustutzen, baina are gehiagok beharko du hustu, baldin baserriari eutsi nahi bazaio.

Baina, ekiogun liburuaren azterketari, labur labur.

DATO SOZIOLOGIKO BATZU BASERRIAZ

1) Lur tamainaz, Goierrik 29.399 hektarea lur du. Gipuzkoarekin gonbaratuz, Aralar Mendikatea eta Alzania Partzoneria kontatu gabe, % 15 egiten du. Lur landutan, ordea, ehuneko koxkorra du; baso asko bait du.

2) Baserriak honela bereiz daitezke: autonomoak (lagun bati, gutxienez, egun osoko lana damaiotenak), eta laguntzaileak (fabrikatik kanpoko lanaz landuak).

3) Baserri berriztapena. Gipuzkoa osoan baina berriztapen gehiago da; behar hainbat ez, halere. Base-

rri berri gutxi da. Baserri berriztatu gehiago. Esan nahi da, baserriak Goierrin Gipuzkoan baino bizileku funtzio handiagoa duela.

4) Baserri aislamendua. Menditako baserriak hustutzen ari dira. Jendarteko erlazioak, gaurregun batipat ez bait dira badaezpadaoak. Nola ekonomi aldetik (merkaturako bidea), hala sozial aldetik (eskola, sendagile, apaiz...).

Aislamendua, alabaina, ezin neurtzen ahal da kilometroka. Karretera etxeraino den ala ez, garraiobide egokirik baden ala ez, asko aldatzen da kilometrozko alde edo urruntasuna.

Oinez ala bestelako garraiobide egokiz, herri barrutiz 10 minutu baino gutxiagora dagoen baserria ezin ematen ahal da aislatutiko bezala.

Goierrin, 6 kilometroz behetik (hau da, hamar minutu baino gutxiagora) aurkitzen diren baserriak, Gipuzko osoan baino gehixeago dira.

Kotxea etxe ondoan ikus dezaketena ere gehixeago dira. Baina, baserri asko da garraiobide egokirik ez duenik. Halatan, karretera aldetik genuen optimismoa behehitu egiten da.

5) Merkatu erlazioak. Bere denbora egina du berarentzat eta beretik bizi zen baserriarenak. Gaur merkaturari begira bizi da baserria. Eta baserri guztiak 20 kilometro baino gutxiagora aurkitzen dira merkatutik. Ez dute beraz urruntasunik. Baina, Goierrin, azokara baserriar gutxi joaten da, hau da, komertzializazioa zuzenean oso gutxi egiten du. Gipuzkoan baino aski gutxiagok. Desberdintasun horren arrazoina, produzio desberdintasuna bide da.

6) Baserriari eutsi nahia. Esan behar da baserria uztea ez dela gure arteko fenomeno berezia. Gainera, gurean, uzte hori areagotu egin beharko litzateke. Ez litzaioke kaltegarri, ez baserriari, ez eta gizarteari. Baserriko eskulanaren emankortasuna handiagotzearen ondorioa litzateke.

Izatez, ordea, uzte hori gauza txit konplexua da: kultur alderdia, aislamendu fisikoa, sozial bizikera, ekonomi egoera... hori guztia sartzen da saltsa horretan.

Uztekotan diren baserriarren arrazoin subjektiboak gagozkielarik, baserria txikia delako arrazoinik ez da ageri; bai, ordea, irabazi gutxi uzten duelakoa; eta arrazoin nagusia, laborariak zahar izatea ageri da: gazteen gogorik eza alegia.

7) Lur jabetza moldea. Zein ote hobe: jabe ala errentako izatea? Badirudi, jabe izateak segurantz gehiago ematen duela, inbertsioak eta beste egiteko orduan. Baina, geroko segurantz ez da ezertarako, inbertsio nola eginik ez bada. Horra zer gertatzen zaion baserri askori.

Errentakoari ere ez zaio segurantzarik falta, zeren baserri eskerik ez da. Halatan, egungo errentak kontutan harturik, arrazoizkoa ematen du haseran egin dugun galderak: zein hobe, jabe ala errentako izatea?

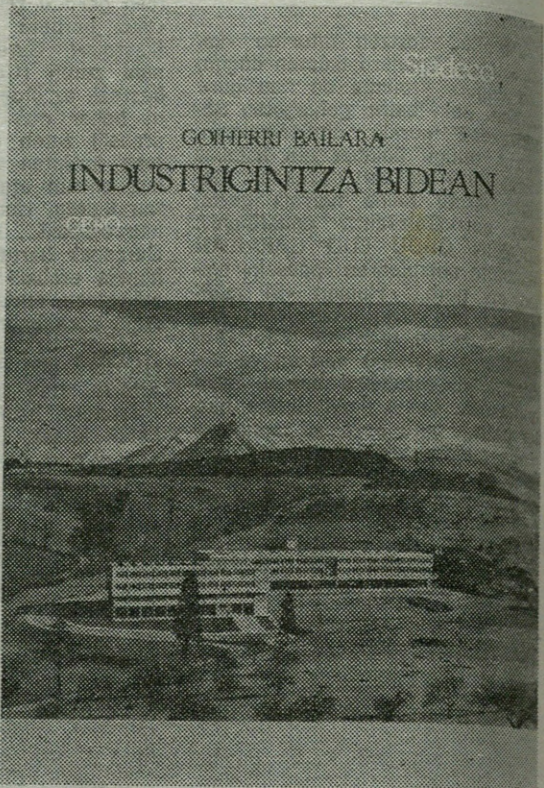
Egiazko problema baserrian, txikia izatea da, minifundioa izatea. Aitzitik, latifundiorik ez da.

BASERRIA LABORANTZA-GANADUGINTZA DENEZ

Lur eremu bezala, Goierri Garaiko (Zegama, Zerain, Ezkioga-Itsaso, Gabiria, Mutiloa, Ormaiztegi, Segura) baserriak, batzuek beste eta basoak barne, 8, 17 hektarea lur du, eta Behe Goierrikoak (Abaltzisketa, Arama, Ataun, Beasain, Gaintza, Idiazabal, Itxasondo-Altzaga, Lazkao, Legorreta, Olaberri, Ordizia, Zaldibi) 6,72.

Goierri Garain basoak garrantzi handia du; halere, lur baliagarria (belardi, soro, hau da, basoa ez bestea). Behe Goierri baino handiagoa da: Garain, 4,35 hektarea lur baliagarri, eta Behean, 4,15, eta Gipuzkoan 5,28.

Baserriak, bizikorr izatekotan, 5 hektarea lur bali-

garri beharko luke gutxiarik. Horrez gero, 4era iristen ez direnek ezin iraun dezakete. Kasu honetan, % 60,6 da Behe Goierri, eta % 57,8 Garain, eta % 47,9 Gipuzkoan. Egitura prolema latza, beraz.

Lur baliagarriari loturik, ganadugintza dator. Gipuzkoarekin gonbaratuz, ganadugintza koxkorra dute zona biek. Eta baserria bizikorr izango bada, gutxiarik, 8 abere buru behar ditu. Behe Goierri % 63 ez da neurri horretara iristen, eta Garain % 84,4, eta Gipuzkoan % 54,3.

Abelgorritan, beraz, ez du aberastasunik Goierri. Bestelako ganadugintzari dagokionez, arditan nabarmentzen dira zona biak, eta hegaztitan Goierri Garain.

Diru-sarreraren egitura ere, desberdina du Goierri. Gipuzkoari buruz. Ganadugintza osoak, sarrera osotik % 33 egiten du Behe Goierri, % 30,7 Garain, eta % 26,1 Gipuzkoan. Ganadugintza, batipat, haragitarako da Goierri.

Hori bera adierazten du gastu egiturak: haragitarako ganaduentzat pentsu asko eralgitzen da Goierri.

KONKLUSIOA

1) Goierriko laborantzak garrantzi berezia du: lur eremu handia du, 820 baserri autonomo ditu, eta 1965ean, langile guztietatik % 13 egiten zuten laborari langileak; Gipuzkoan, berriz, 1967an, % 7,8 bakarrik.

2) Egitura aldetik, alabaina, nola laborantza sektorea baitan hala gaineratiko ekonomi sektoreei buruz, egundoko hurguneak ditu:

a) Bere baitan: baserri txikiak ditu; baserri asko hustu beharra, beraz; etxebizitzaren egokitasun falta nabari da; ia berriztapen guztiak bat etxera ezkontzean bakarrik egiten dira; garraiopide egokiren faltaz, aislamendu handiegian bizi dira laborariak: norbaiten behar izatekotan, laborariak behar du kotxerik; laborari jendea zaharra bada, gazteek baserria kontradizioz joa ikusten dutelako da: egungo baserri moldeak ez dio ilusiorik egiten, ez dio zentzurik aurkitzen.

b) Gaineratiko ekonomi sektoreei buruz: erresuma aurreratuenetan, laborantza sektorean dihardutenen ehunekoa Goierri baino askoz ere txikiagoa da; laborantzak, proportzioz, jende gutxiago okupatu behar du; emankor izango bada, baserriak esku gutxiagotan bildu behar dira, oraingoak txikiak dira eta.

SIADOCOK EMAN DIGUN AZTERKETAREN KRITIKA

Goierriko laborantzaz aurkeztu duen estudio honetan, soziologi dato pilo handia ematera mugatu du bere lana. Egia esan, han eta hemen, zenbait irizpen interesgarri ematen du, eta orokorki harturik, eraberrikuntzan Goierriko laborantzak nondik jo beharko lukeen adierazi ere, bai.

Baina, Siadecok zientzia aplikatuaren elkarte delarik, Goierriko laborantzari zenbait aukerabide konkretu eta jakin proposatzen ahal ziola uste dugu. Horretarako hainbat dato bildurik izan behar du eta.

Esate baterako, guztiz mesedegarri ikusi izango genuen zenbait baserri eredu edo tipo egin edo txutatu izan balitu. Badakigu, Siadecok ez duela soluzionatuko baserriaren egoera kaxkarra. Baina, bide konkreturen batzuek markatzen ahal zituen maisuki. Zeren ez bait dute baserri guztiek, nahitaez, baserri mota bat bera izan beharrik.

Uste dugu aurkeztu estudioan ez dutela eman emana guztia, ez eta azken hitza ere; eta aipatu zulo edo hurgunea denbora asko baino lehen beteko digutela.

Zai gauzakue. Haatik, esker mila eman duzenaz.

METAL-ITTURRI

